

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

DIPLOMSKA NALOGA

BARBARA MAČEK

KOPER 2014

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Visokošolski strokovni študijski program

prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga

LUTKA V JASLICAH

Barbara Maček

Koper 2014

Mentorica:

doc. Jelena Sitar Cvetko

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so mi kakor koli pomagali in me spodbujali pri izdelavi diplomske naloge. Največja zahvala gre mentorici, doc. Jeleni Sitar Cvetko, za strokovno pomoč ter vse spodbude in smernice pri nastajanju diplomske naloge ter mojim bivšim sodelavkam vzgojno-izobraževalnega centra Vesela hiša v Celju.

Zahvalila bi se tudi vsem otrokom iz vrtca, ki so, čeprav nezavedno, sodelovali v moji raziskavi in njihovim staršem, ki so raziskavo in objavo podatkov raziskave dovolili.

Rada bi se zahvalila tudi vsem vzgojiteljicam, ki so sodelovale pri reševanju anketnega vprašalnika.

Na koncu pa se iskreno zahvaljujem svoji družini, partnerju in staršem, ki so mi pomagali ter me podpirali na moji poti do cilja.

Hvala.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Barbara Maček, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Lutka v jaslicah

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

V Kopru dne

Podpis: _____

IZVLEČEK

V diplomski nalogi z naslovom Lutka v jaslicah smo v teoretičnem delu najprej predstavili uvajanje skozi oči različnih avtorjev (Marjanovič Umek in Zupančič, Korošec, Boroto, Lipičnik Vodopivec idr.). Nato smo prav tako skozi njihove oči in oči drugih avtorjev predstavili lutko ter njen pomen in delo z lutko, lutko v povezavi s kurikulumom, vrste lutk in delo z lutkami prve starostne skupine, gledališče za najmlajše in nekaj o igri. V praktičnem delu pa smo predstavili lutke, ki se v vrtcu dnevno vključujejo v skupino otrok starih od enajst mesecev do dveh let. Predstavili smo, kako nam lahko lutka pomaga med uvajanjem, kako lahko s pomočjo lutke utrjujemo kurikularne vsebine, kako lutkovna predstava vpliva na otrokova čustva in kakšna čustva otroku vzbudi lutka ob spontani igri z njo. Predstavili smo, kako lahko lutka blagodejno vpliva na otroka in na celotno skupino med uvajanjem. Da so otroci ob prisotnosti lutke veliko bolj voljni izvajati dejavnosti, ki jih drugače brez prisotnosti lutke ne bi. Otroci so bili zaradi stalnih uvajanj novih otrok v vrtec nervozni in nezainteresirani za vse dejavnosti, ki smo jih izvajali. Ob prisotnosti lutke v prvi starostni skupini pa smo te težave uspešno rešili. Diplomaska naloga je razdeljena na teoretični in empirični del, ki ga sestavljata naša lastna raziskava ter anketni vprašalnik.

Ključne besede: otroci prve starostne skupine, uvajanje, lutka, igra, čustva.

ABSTRACT

The puppet in day nursery

In my diploma thesis „The puppet in day nursery“ I began with the theoretical part presenting the perspective of different authors on settling the child into daycare (Marjanovič Umek and Zupančič, Korošec, Boroto, Lipičnik Vodopivec etc.). Then I presented the perspective of the afore mentioned and also other authors on the puppet, its meaning and working with it, the puppet in connection to the curriculum, types of puppets and working with puppets in the first age group, theatre for the youngest ones and something about play. In the practical part I presented puppets that are being used on daily basis in the group of children aged eleven months to two years. I presented how the puppet can help with settling the child into daycare and how the presence of the puppet helps in strengthening the curriculum contents, how puppet shows influence the child's emotions and what kind of emotions does it evoke in the child during free play with the puppet. I presented how the puppet beneficently affects the child during the settling in period and how it affects the whole group. Children show a much greater willingness to participate in the activities that they would normally avoid if the puppet was not present. During the period of constant settling-ins of new children, the children feel anxious and are not interested in the activities we carry out in the nursery. When the puppet was present in the first age group we successfully overcame these problems. The diploma thesis is divided into the theoretical part and the empirical part, consisting of my own research and a questionnaire.

Keywords: children of the first age group, settling in, puppet, play, emotions.

KAZALO VSEBINE

1	Uvod.....	1
2	Teoretični del.....	2
2.1	Uvajanje malčka v vrtec.....	2
2.2	Potek uvajanja.....	3
2.2.1	Stiske otroka med uvajanjem.....	8
3	Lutka.....	11
3.1	Lutka v prvem starostnem obdobju.....	13
3.2	Vzgojitelj in lutka.....	14
3.3	Lutka ljubljenska v skupini – njen pomen.....	15
3.3.1	Vsakodnevna prisotnost lutke ljubljenske v skupini.....	16
4	Igra.....	17
4.1	Razvoj otroka ob igri z lutko.....	18
4.2	Lutke in kurikulum.....	19
4.2.1	Kaj je kurikulum?.....	19
4.2.2	Kurikulum in vključevanje lutk vanj.....	20
5	Vrste lutk v jasličnem oddelku.....	22
5.1	Dobra igrača.....	22
5.2	Najbolj primerne vrste lutk za jaslične otroke.....	23
5.2.1	Prstne lutke.....	23
5.2.2	Ročne lutke.....	23
5.2.3	Mimične lutke.....	24
5.2.4	Lutke na palici.....	24
6	Lutkovna predstava in jaslični otroci.....	25
6.1	Lutkovno gledališče.....	25
6.2	Gledališče za naše najmlajše.....	25
7	Empirični del.....	27
7.1	Opis raziskave.....	27
7.1.1	Oris skupine.....	27
8	Opredelitev problema, ciljev, raziskovalnih hipotez, vprašanj in metod.....	29
8.1	Opredelitev problema.....	29
8.2	Cilji.....	29
8.3	Delovne hipoteze.....	31
8.4	Raziskovalna metoda.....	31
8.5	Postopki zbiranja podatkov.....	31

8.6	Metoda obdelave podatkov	32
8.7	Sredstvo in pripomočki raziskave	32
9	Rezultati	33
9.1	Rezultati raziskave	33
9.1.1	S pomočjo lutke malčku olajšati separacijski stres v obdobju uvajanja	33
9.1.2	S pomočjo lutke lažje uvajamo kurikularne vsebine oz. naloge v prvi starostni skupini	41
9.1.3	Lutka v spontani igri otrok, opazovanje njihovih čustev in občutij	46
9.1.4	Evalvacija in rezultati raziskave	52
9.2	Rezultati anketnega vprašalnika	53
9.2.1	Raziskovalna vprašanja anketnega vprašalnika	53
9.2.2	Evalvacija anketnega vprašalnika	66
10	Ugotovitve	67
11	Sklep	68
	Viri in literatura	72
	Priloge	75
	Priloga 1: Anketni vprašalnik	75
	Priloga 2: Soglasje o uporabi otrokovih fotografij	80
	Priloga 3: Zgoščenska z video posnetki in slikami moje raziskave	81

KAZALO SLIK

Slika 1: Ročna lutka kuža Uhec, z dečkom J je sodelovala pri vseh dejavnostih in ga spremljala povsod.....	35
Slika 2: Deček O in ročna lutka pajek Tinki Binki v času njegovega uvajanja, njegovo sprejetje lutke in lutka kot stalna spremljevalka pri hranjenju.	37
Slika 3: Prikazuje deklico Z v interakciji z mimično lutko kravico Katko. Nezanimanje in nesproščenost ob lutkovnih dejavnostih.....	38
Slika 4: Deklica L in njen ljubkovalni odnos z mimično lutko Katko.	39
Slika 5: Deklica I in deček O opazujeta ročno lutko Tinki Binki pajka. Dečka O ta le malo umiri, medtem ko deklica I le tega opazuje, a se raje posveča mimični lutki kravici Katki, ki jo ima v naročju.	40
Slika 6: Deklica N v objemu njene igračke Rdečke zaspri vsak dan.....	41
Slika 7: Otroci ob spoznavanju svojega telesa in ustvarjanju sebe.	44
Slika 8: Prikaz lutke na palici	45
Slika 9: Prikazuje video zapis 2 in 3 med delovanjem in izvajanjem kurikularnih vsebin, na kmetiji, z lutko	46
Slika 10: Deklica A ob izvajanju bibarije s Tinki Binki pajkom in njeno zadovoljstvo na obrazu.	49
Slika 11: Lutkovna predstava Kroki se ženi in neprofesionalnost kolegic ob izvajanju le-te.....	51
Slika 12: Lutkovna predstava Volk išče prijatelja in otroci med njo	52

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: So lutke dovolj zastopan vzgojno-didaktičen pripomoček?	54
Grafikon 2: Uporaba lutk pri delu z otroki.....	55
Grafikon 3: Delo z lutko	55
Grafikon 4: Namen uporabe lutke – Pogosto	56
Grafikon 5: Namen uporabe lutke – Občasno.....	57
Grafikon 6: Namen uporabe lutke – Nikoli	57
Grafikon 7: Najpogostejše lutke v prvem starostnem obdobju	58
Grafikon 8: Predstavitev tematike v prvem starostnem obdobju z lutko	59
Grafikon 9: Zaupanje lutki.....	60
Grafikon 10: Predstavitev lutkinega karakterja.....	61
Grafikon 11: Delo z lutko	61

Grafikon 12: Lutkovne predstave	62
Grafikon 13: Sposobnost koncentracije otrok med ogledom lutkovne predstave?	63
Grafikon 14: Lutkovni kotiček	63
Grafikon 15: Uporaba lutkovnega kotička	64
Grafikon 16: Izdelava lutk	64
Grafikon 17: Uporaba lutke ljubljenske	65

1 UVOD

Vsak od nas je že doživel svoj »prvič«. Prvič je šel v šolo, službo, prvič je skuhal dobro kosilo, prvič se je zaljubil, in vsak »prvič« si dobro zapomnimo. Sploh, če se nam je zgodilo nekaj nepozabnega, nekaj drugačnega in sploh, če nam predstavlja veliko prelomnico v življenju. In kaj narediti, da je naš prvi pristop v novo službo čim bolj enostaven? Enostavno se nanjo dobro pripravimo. Pozanimamo se, kaj nas čaka v novi službi, kakšno delo bomo opravljali in podobno. In tako nekako poteka vsak naš »prvič«, ki ga imamo že vnaprej načrtovanega. Kaj pa, ko si še otrok? Takrat za naš prvič poskrbijo starši, stari starši in navsezadnje vzgojitelji, ko otrok prvič prestopi vrata vrta. In prav o tem bo potekala glavna nit te diplomske naloge. Kako otroku čim bolj olajšati njegov prvi vstop v vrtec – kako mu olajšati uvajalno obdobje.

V vzgojno-izobraževalnem centru Vesela hiša se z uvajanjem otrok srečujemo skoraj vsak mesec in prav to nas je spodbudilo, da to temo raziščemo.

Kot vemo, je uvajanje otroka v vrtec zahtevno opravilo, saj je otrok navezan na starše kot tudi starši na otroka. In odhod v vrtec je nekako prva ločitev staršev od otroka. Zato se je treba na uvajanje prav tako pripraviti. Pri nas pa veliko delo namesto vzgojitelja opravi lutka. Lutka je eno najbolj iskrenih, simpatičnih, zgovornih in odprtih bitij, kar jih obstaja. Izžareva posebno čarobno moč, ki otroke tako prevzame, da ji popolnoma zaupajo in jo vidijo kot sebi enako. Lutka otrokom pomaga pri zaznavanju sveta, ga razume, z njim razvija gibanje, govor in sodeluje z okoljem. Pri otrocih spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost in prav tako pomaga med stiskami, ki jih doživljajo ob uvajanju v vrtec. Tako hitro postane otrokova najboljša prijateljica, ki se z njim igra, se z njim smeje in celo z njim dela lumparije.

V teoretičnem smo se tako dotaknili lutke in na kakšen način nam lahko pomaga pri našem vzgojno-izobraževalnem delu. Kaj je uvajanje in kako nam lahko tukaj olajša delo lutka. Malo se bomo dotaknili dobrih igrač in nekaj razvojnih značilnosti naših najmlajših.

Čez celotno leto smo opazovali uvajanja otrok z lutko in brez lutke. Lutko smo uporabili pri prosti igri, kot tudi pri povezovanju kurikularnih tem. Uvedli smo tudi lutko ljubljenko in uprizorili lutkovno predstavo. Vse to smo skrbno beležili in raziskovali ter ugotavljali, kakšen pomen ima za otroka lutka, kako nam pomaga pri uvajanju, kje vse jo lahko uporabimo, kaj še lahko storimo, da bo zanimanje za lutko večje, kako z jasličnimi otroki uprizoriti lutkovno predstavo in podobno.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Uvajanje malčka v vrtec

Dinamika današnjega časa zahteva zgodnjo ločitev staršev od otroka, njihova razmišljanja so tako razpeta med različnimi dilemami in občutji, s katerimi se težko soočajo, a morajo. Tako začne večina staršev iskati primerno varstvo za njihovega otroka in tukaj se pogosto odločijo za vrtec. Vsaka institucija ali posameznik, ki se ukvarja z varstvom, ima uvajalne dneve za otroka malce drugače zasnovane, a vendar vsi delujejo v korist otroka in starša.

Pri vstopu otroka v vrtec igrata pomembno vlogo obe strani. Družina, katere otrok bo obiskoval vrtec in strokovno osebje vrtca, kamor so starši vpisali otroka. Prehod je veliko lažji, če se strokovno osebje in družina dopolnjujeta in sodelujeta.

Sodelovanje med starši in vrtcem je zelo pomembno za korist vseh, najbolj pa za kakovost predšolske vzgoje njihovih otrok. V tem odnosu je pomembna delitev odgovornosti in pristojnosti. Vrtec naj staršem nudi storitve, ne sme pa posegati v njihovo zasebnost. »Tako mora vrtec spoštovati kulturo, identiteto, jezik, svetovni nadzor, vrednote, prepričanja, navade in običaje otrokovih staršev, starši pa morajo upoštevati meje svojega soodločanja, ki ne sme posegati v strokovnost institucije« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 24).

Lepičnik Vodopivec navaja, kaj vse pričakujejo starši v medsebojni komunikaciji in odnosih:

- da čutijo, da je njihov otrok v vrtcu sprejet in da ga imajo radi;
- da se otroke poslušajo in da si vzame čas zanje;
- da se razume njihove bojazni, stiske in želje v zvezi z njihovimi otroci;
- da se jim priznava, da so dobri starši;
- da se ne krivijo starši za težave otrok (Lepičnik-Vodopivec, 1996).

Tako je za uspešno sodelovanje med starši in vzgojitelji dobro, da starši prvič v vrtcu obiščejo vzgojiteljico sami, brez otroka. Z njo se tako v miru pogovorijo o svojem otroku in svojih pričakovanjih. Ljudje s komunikacijo uresničujemo cilje medsebojnega odnosa. Kakovost odnosov pa je odvisna od kakovosti komunikacije.

Skalarjeva (1991) meni, da je medsebojno vplivanje krožno. Stičišče akcij, kamor se vključujejo ljudje, sporočila in okolje je središče, kjer prihaja do medsebojnega delovanja vseh sil (Lepičnik-Vodopivec, 1996).

Kot je videti, so strokovnjaki enotnega mnenja. Komunikacija je središče dobrega razumevanja in sodelovanja. Če se bosta vzgojitelj otroka in starš otroka dobro

razumela, se odkrito pogovorila in si zaupala, bo otrok to videl in tako bomo najboljše in najhitreje pripomogli k učinkovitemu in hitremu uvajanju otroka.

»Počasi, z veliko mero naklonjenosti, topline v odnosih, sposobnosti uživanja v otroka, znanj in izkušenj vzgojiteljici uspe za droben trenutek pritegniti otrokovo pozornost. Prične se pot pridobivanja zaupanja. Šele, ko se otrok počuti varnega v novem okolju, ko zaupa ljudem, je pripravljen sprejemati in sodelovati« (Senica, 1998, str. 54).

Skratka, ko se vzgojitelj in starši otroka povežejo, se začne delo strokovnega osebja, ki najprej strmi k dobremu počutju otroka v skupini in hitremu ter čim manj bolečem uvajanju otroka v vrtec. Kar pa se z veliko vloženega truda in srčnostjo vzgojiteljice dogaja počasi.

2.2 Potek uvajanja

Kdaj je najprimernejši čas za vpis otroka v vrtec? S tem vprašanjem se spopada marsikateri starš, ki ima poleg možnosti vpisa otroka v vrtec še druge možnosti varstva.

Strokovnjaki, kot so: Branka Jerič, Darinka Bitenc in Katja Urankar, ki so vključene v sam proces uvajanja, že vrsto let pravijo, da je najprimernejši čas za vpis takrat, ko se starša odločita in trdo verjameta, da je izbira vrtca prava izbira za njunega otroka.

Začutiti morajo povezavo med svojimi cilji in cilji vrtca, prepričati morajo sami sebe, da je to nekaj najboljšega, kar lahko otroku v dani situaciji ponudijo (Bitenc, 2008).

Naše izkušnje kažejo, da če starši niso pripravljeni na ločitev od svojih otrok, uvajanje ni lahko, v marsikaterih primerih niti ne uspe. Otroku, pa naj bo katere koli starosti, čuti negotovost staršev in tako je pot do uspeha daljša in napornejša. Sami smo mnenja, da dokler starši dobro ne premislijo svoje odločitve in se z njo ne pomirijo, nima smisla otroka peljati v vrtec, saj mu s tem čustveno bolj škodujejo, kot pomagajo.

Vemo, da je vrtec odlična osnova za socializacijo in vzgojo otroka, saj boljše osnove ne dobi nikjer. Predvsem pomemben del otrokove osamosvojitve predstavlja socializacija med svojimi vrstniki in sobivanje z njimi.

Kadar otrok prvič prestopi prag vrtca se nemudoma začne uvajanje, ki poteka nekako po enakem vzorcu v vseh vrtcih.

»Prve dni uvajanja ostane otrok v skupini čim krajši čas, da dobi občutek, da se starši vrnejo v določenem časovnem obdobju. Starši naj ne omahujejo in ne kolebajo ter ne reagirajo preveč čustveno, če otrok joka ob njihovem odhodu, saj mu bodo vzgojiteljice kmalu preusmerile pozornost na kaj zanimivega« (Ambrož, 2005, str. 9–10).

»Uvajanje za otroke, ki gredo prvič v vrtec, je smiselno in koristno,« meni razvojna psihologinja dr. Ljubica Marjanovič Umek, a opozarja, da mora biti to prilagojeno posameznemu otroku. Primerno uvajalno obdobje je po njenem mnenju dolgo do enega tedna.

»Pomembno je postopno uvajanje otroka v vrtec, opozarja Marjanovič-Umekova. Najkasneje po enem tednu tudi otrok dobi občutek, da so starši v nekem odnosu z vzgojiteljico, torej da ga prepuščajo zaupanja vredni osebi in ne tujcu. Da se bo otrok popolnoma privadil celotnega vrtčevskega življenja, pa mora po mnenju Marjanovič-Umekove preteči kakšen mesec« (Mlakar, 2012).

Katja Urankar, dolgoletna vzgojiteljica pravi: »Uvajanje se začne tako, da otroci skupaj s starši preživijo urico ali dve v igralnici vrtca, da vsi skupaj začutijo novo okolje, prostor, vzgojiteljice in da otrok vidi svoje vrstnike. Čez kak dan ali dva starši za krajši čas zapustijo igralnico in počakajo v predprostoru, vzgojiteljice pa jih pokličejo, če/ko je to potrebno, torej v primeru, da njihov otrok joče« (Urankar, 2011).

Vajračič-Rajko nam po njegovem mnenju nudi nekaj zlatih pravil pri uvajanju otroka v vrtec, za katera meni, so dokaj pomembna.

Zlata pravila pri uvajanju otroka v vrtec:

- Otroka naj uvaja oseba, ki ima z njim dober odnos.
- Na uvajanje že predhodno pripravite sebe in otroka.
- Otroku predstavite pozitivne in realne vidike vrtca, vendar sprejmite tudi negativna čustva od vrtca.
- Vzemite si dovolj časa za uvajanje.
- Napravite si okvirni časovni načrt uvajanja, ki pa ga po potrebi tudi spremenite.
- V času uvajanja bodite do otroka bolj prizanesljivi in v njegovo življenje ne vnašajte preveč drugih sprememb in zahtev.
- Ustvarite prepoznavni ritual prihoda v vrtec in poslavljanje od otroka.
- Otroku naj s seboj v vrtec prinese najljubšo igračko ali kakšen drug predmet, ki ga bo spominjal na dom.
- Na začetku uvajanja bodite otroku v pomoč pri vključevanju v družbo in pri vsakodnevnih opravilih v vrtcu.
- Otroku naj v vrtcu vsaj enkrat zaspi z vašo pomočjo in se ob vas prebudi.
- Od otroka se vedno poslovite in nikdar ne odidite, ne da bi ga na to opozorili.
- Držite se svojih obljub glede tega, kdaj boste prišli po otroka.
- Ne dopustite, da bi otrok v vrtcu predolgo hlupal.
- Poskusite zgraditi iskren, zaupen in spoštljiv odnos z vzgojiteljico v vrtcu.

- O dilemah v zvezi z uvajanjem se pogovorite z osebjem vrtca, svoja čustva pa zaupajte bližnji osebi (Varjačič-Rajko, 2007).

Kot vidimo, govorijo vsi strokovnjaki o podobnem postopku uvajanja. Seveda ima vsak vrtec kakšno malenkost malce drugačno, a v osnovi poteka enako.

Dr. Bojan Varjačič-Rajko pravi, da se mora pri uvajanju v vrtec otrok soočiti z naslednjimi razvojnimi nalogami:

- »Odreči se stalni dnevni prisotnosti staršev in čustveno sprejeti nujnost kratkotrajnih ločitev;
- navezati se na vzgojitelje, ki bodo pretežno nadomeščali starše;
- navaditi se na spremembo dnevne rutine;
- navaditi se na novo okolje, drugačno hrano, ležalniki itd.;
- navaditi se na skupino otrok, v kateri bo sam le en od mnogih;
- postati samostojnejši;
- naučiti se sodelovanja z otroki;
- vključiti se v skupinske igre in vodene dejavnosti« (Varjačič-Rajko, 2007, str. 51).

Vsaka točka posebej je za otroka zelo pomembna in kot vemo, gre tukaj za ogromno spremembo v otrokovem življenju, zato je zelo pomembno, da se otrok v to okolje uvaja počasi in s pomočjo staršev.

»Z vzgojiteljicami boste poiskali skupen jezik in napravili okvirni načrt. Pri tem boste upoštevali značilnosti otroka in skupine ter lastne omejitve. Pogovorili se boste o lastni vlogi v skupini, o tem, kako boste oddali otroka, kdaj in za koliko časa ga boste prvič zapustili itd.« (Varjačič-Rajko, 2007, str. 51).

Skratka, kot navajajo pomembni strokovnjaki, je ključ do uspešnega uvajanja otroka prav komunikacija med staršem in strokovnim osebjem vrtca. Treba se je pogovoriti o otrokovih prehranjevalnih in spalnih navadah, o otrokovem značaju, njegovih odzivih, najljubših igračah, o tem kako se otrok potolaži in ostalih posebnostih. Pomembno je tudi vedeti, kdo bo v času uvajanja hodil z njim v vrtec, kdo ga bo hodil iskat in navsezadnje seveda tudi o tem, kako naj se starš vede v času uvajanja v igralnici in tudi izven nje. Verjamemo, da večje poznavanje otroka pripelje vzgojitelja k uspešnejšemu uvajanju posameznega otroka v vrtec. Boljše prepoznavanje otrokovih potreb v času uvajanja pa lahko vzgojitelju hitro odpre vrata k otrokovemu popolnemu zaupanju vanj.

Dr. Varjačič-Rajko v knjigi *Prvič v vrtec* navezuje, da je s prihodom v vrtec pomembno, da otrok ohrani stik z domom: »Na začetku potrebuje spremstvo staršev in kakšno igračko od doma« (Varjačič-Rajko, 2007, str. 10).

Prav tako mnogo strokovnjakov pedagogike in psihologije svetuje, da je dobro, da otrok v vrtec prinese igračko ali predmet, ki ga ohranja v stiku z domom.

» V času, ko je otrok brez matere, mu njegova igračka-ninica, nadomesti mamico, saj otrok v njej vidi podobo mamice, njeno toplino, njene besede. Ninica mu omogoča čustveno oporo, hkrati pa mu omogoča, da si razvije lastno vrednost: samostojnost in samozavest. Ob vsem tem se morajo starši zavedati, da ninica ne more nadomestiti mame ves dan, ampak mu nudi:

- Nadomestek za mamico, ki je ni zraven.
- Občutek varnosti.
- Odkrivanje samega sebe.
- Odkrivanja lastnih čustev« (Tislarič, *Uvajanje otroka v vrtec*).

Tukaj pa moramo dopolniti, da se ta teorija namreč na začetku uvajanja dobro obnese in je igračka od doma zaželena. A bi želeli, da se nošenje igrač v vrtec čim prej ukine, saj to čez čas postane prava nadloga.

Namreč, otrok se navadi, da v vrtec vedno znova vzame igračko, ta pa je prepojena z bacili in virusi, ki jih otrok v vrtec prinese skupaj z njo. Tako zaradi nedolžne igračke otroci zbolijo. Tudi če otrok igračko prinese v igralnico le za nekaj minutk, ne moremo ubežati možnosti okužbe. Pojavi se tudi problem, saj so otroci nad svojimi igračkami zelo zaščitniški in kmalu so si lahko zaradi te igrače otroci v skupini hitro v laseh.

Po naših izkušnjah se bolje kot igrača obnesejo topel objem, lepa beseda, kakšne pesmice, bibarije in najboljša prijateljica, lutka.

Ob vseh strokovnjakih, ki so na praktičnem ali teoretskem področju zelo usposobljeni, pa nas je zanimalo, ali sedaj uvajanje otroka v vrtec poteka kako drugače, ali obstaja za uvajanje kakšno pravilo, ki bi bilo zapisano v kakšnem zakoniku o vrtcih.

»Za 24. ur je tako govorila ena najbolj znanih psihologinj Ljubica Marjanovič Umek, sicer profesorica razvojne psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki je na kratko povzela uvajanje v vrtcih v današnjem času« (Marjanovič Umek, 2014).

Torej, ali obstaja o uvajanju otroka oz. malčka v vrtec kakšno pravilo? Kot je že znano enotnega pravila o uvajanju, ki bi se ga držali vsi vrtci, ni. Vsak vrtec uvajanje naredi takšno, kakršno meni, da najbolj ustreza otrokom ter njihovim staršem. Ljubica Marjanovič Umek pravi: »Ni enotnega recepta za uvajanje dojenčkov oziroma malčkov

v vrtec, običajno uvajanje poteka en teden. Začne se s skupaj s staršem preživeto uro ali dve v vrtčevskem oddelku in potem naj bi dojenček/malček vsak dan preživel kakšno uro dlje v vrtcu s svojo vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice. Popaziti je potrebno na spanje in hranjenje, saj sta to dve, sicer rutinski dejavnosti, pri katerih imajo dojenčki najpogostejše težave,« je opozorila (Marjanovič Umek, 2014).

Kot je že zgoraj navedeno, je dobro oziroma zelo priporočljivo, da se pred uvajanjem otroka v vrtec o vrtcu, v katerega se otrok vpisuje, dobro pozanima, se pogovori z vzgojiteljico in z njo vzpostavi nekakšno vez zaupanja. Pogovoriti se je potrebno o vseh posebnostih otroka in tudi to, kdo bo otroka uvajal.

Ljubica Marjanovič Umek pravi, da praviloma uvaja le eden starš. »Mama in oče naj se sama dogovorita, kateri od njiju bo lažje uvedel otroka. Ni dobro, da očeta ali mammo »zgrabi panika« v primeru, če on ali ona jočeta, ko joka dojenček. Če je otrok varno navezan in če mama zmore zapustiti igralnico, ne da bi se čustveno zlomila, se jo bo dojenček ob njeni vrnitvi zelo, zelo razveselil. Čustveno se lahko zlomi tudi oče in učinek je lahko zelo negativen« (Marjanovič Umek, 2014).

Skratka proces uvajanja je tudi v očeh priznane psihologinje Ljubice Marjanovič Umek zelo delikaten in vsako uvajanje edinstveno. Ni pravila, po katerem se lahko ravnamo, ne da bi spoznali starše vsakega posameznega otroka in otroka samega. Seveda določen sistem uvajanja, po katerem se ravnajo vsi vrtci, obstaja, a ta sistem je prišel z leti in z množico različnih primerov uvajanja. Danes se najprej dobro spoznamo z vzgojiteljico, jo seznanimo o vseh otrokovih navadah, posebnosti in ko nastopi dan prvega uvajanja, to naredimo čim bolj suvereno in pogumno, da otrok ne čuti negotovosti starša v njegove odločitve. Otrok se uvaja nekje en teden ali dva. Odvisno od posameznika. Starši pa morajo biti pripravljeni na otrokov odhod iz vrtca ves čas njegovega uvajanja.

Pri tej izkušnji pa je zelo pomembno tudi to, da otroka ne uvajamo v vrtec ob velikih spremembah otrokovega življenja (selitev, ločitev staršev, smrt bližnjih ...), tudi ne vnašamo dodatnih sprememb v njegovo življenje, kot so odvajanje od dojenja, odvzem dude, odvajanje od plenice in podobno, saj lahko tako uvajanje traja dlje in težje.

Na ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport pa je, kar se tiče pravil o vrtcih, zapisano le: »Sodelovanje med vrtcem in starši je pomembna plat kakovosti predšolske vzgoje. Starši imajo pravico sodelovati pri načrtovanju življenja in dela v vrtcu in oddelku in po dogovoru z vzgojiteljem sodelovati pri vzgojnem delu, ob tem pa spoštovati strokovno avtonomnost vrtca. Pomembno je tudi, da vrtec staršem zagotovi postopno uvajanje otroka v vrtec« (Ministrstvo za izobraževanje in znanost).

V Kurikulu za vrtce (1999) je zapisano: »Pomembno je, da imajo starši pravico do postopnega uvajanja v vrtec in možnosti, da se s strokovnim osebjem dogovorijo za najbolj sprejemljiv način vključevanja svojega otroka v vrtec. Sodelovanje med vrtcem in starši je pomemben vidik kakovosti predšolske vzgoje, saj prav to sodelovanje veliko prispeva k ustreznemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje«.

Nacionalni dokument Zakon o vrtcih tovrstnih informacij o uvajanju otroka v vrtec nima zapisanih.

Otroci so naš najdragocenejši vir življenja in potruditi se moramo, da jim velike prelomnice v njegovem življenju olajšamo kar se da prijetno in brez velikih težav, saj vsi dobro vemo, koliko težav ga bo čakalo, ko odraste. Naredimo in potrudimo se skupaj, da bo njegovo otroštvo lepo ter čim manj stresno.

Kljub našim prizadevanjem v otrokovo dobro pa se med uvajanjem lahko pojavijo tudi težave in stresne situacije za otroka, na katere moramo biti zelo pozorni.

2.2.1 Stiske otroka med uvajanjem

Tako kot vsaka sprememba v našem življenju prinese skrbi in stiske, tako tudi otrok ob uvajanju v vrtec doživlja razne stiske.

»Malčki, ki jih vključimo v jaslice kmalu po prvem rojstnem dnevu, se odzivajo s strahom, napetostjo, oklepanjem matere in telesnim obolevanjem« (Praper, 1996, str. 92).

»Mlajši otroci (do tretjega leta) v večini še niso realizirali procesa separacije (ločitve) od primarnega objekta identifikacije (t. i. matere), zato jim prehod v vrtec povzroča velike čustvene probleme. Vzgojiteljico »naravno« doživljajo kot nadomestni objekt, ki lahko začasno (relativno uspešno) zamenja mamo, če seveda vzgojiteljica skupaj z njo otroku pričara čustveno stabilno in toplo ozračje« (Marjanovič Umek, 2001, str. 20).

Stiske otrok so različne in skoraj neizbežne. Pridejo takoj ob prihodu otroka v vrtec ali pa z manjšim zamikom.

Dr. Varjačič Rajko tako navaja nekaj stalnih in pogostih stisk otrok, ob prihodu v vrtec:

- Otrok noče v vrtec

Jasno, da bi bil otrok na začetku obiskovanja vrtca raje doma. Vrtca se bo veselil šele čez čas, ko si bo našel prijateljske in ko bo vzljubil vzgojiteljico in dejavnosti v vrtcu. Na začetku pa lahko pričakujemo, da bo otrok poskušal doseči, da ne bi šel v vrtec. Če ne gre za skrajne odzive, je zaželeno, da starši vztrajajo pri odhodu.

- Agresija

Otrok, ki ne razume, da mora v vrtcu deliti igrače, ali da jih ne sme kar vzeti nekemu drugemu, se bo morda odzval z agresijo. Drugih načinov morda še ne pozna, zato se zateče k najbolj prvinskemu. Pomembno je, da otrokove agresije ne spregledate.

Agresija se lahko pojavi v zvezi s kakršnimi koli omejitvami, ki jih otrok ne sprejema. Preveč omejitev in še posebej, če so te za otroka nove, otrok ne more sprejeti kar naenkrat.

Nekateri starši so otrokove agresije veseli in jo razumejo kot znak, da bo odrasel v človeka, ki si bo znal izboriti svoje. To seveda ni res, saj je agresija vedno znak stiske in nezmožnosti znajti se.

- Odklanjanje hrane

Hranjenje je zelo intimna izkušnja. Z odklanjanjem hrane predvsem najmlajši pogosto kažejo svoja čustva do okoliščin na splošno. Zavračanje hrane lahko kaže na povečano tesnobo, upor ali jezo do staršev. Na splošno velja, da otroka ni treba siliti s hrano. Ko se bodo čustva unesla, bo otrok hrano zopet z veseljem sprejel.

- »Nočem spati!«

Tudi spanje je zelo intimna izkušnja. Otrok, ki je bil doma navajen nežnega uspavanja v svoji postelji, ob zvokih in vonjih, ki jih pozna in po ustaljenem ritualu pred spanjem, morda v vrtcu ne bo zaspal že kar prvi dan. V vrtcu ga namesto posteljice čaka ležalnik, namesto znanega rituala zvokov in vonjev pa nemir ostalih otrok.

Pomembno je, da smo pri uspavanju ob otroku in da mu posvetimo celo več pozornosti in nežnosti, kot ju je bil vajen doma.

- Otrok joka, ko ga pridete iskat

Čeprav se je imel otrok v vrtcu povsem dobro, ga ob ponovnem snidenju s staršem zajame val čustev. To ne pomeni, da je otrok v vrtcu trpel.

- Hlipanje oziroma ihtenje

Obstajajo različni tipi joka, od katerih je hlipanje zagotovo izraz največje stiske. Hlipanje lahko ločimo od joka, ki izraža žalost, protest, bes ali pa je odziv na bolečino. Z žalostnim in jeznim jokom skuša otrok priklicati pomoč, kar pomeni, da nanjo računa. Če pride do ihtenja, naj vas vzgojiteljica o tem obvesti, vi pa bodite pripravljeni vrniti se po otroka.

- Odložena reakcija na vrtec

Nekateri otroci so prve dni pogumni, živahni in sprejemajoči, čez čas – teden ali mesec – pokažejo prav nasprotno sliko (Varjačič-Rajko, 2007).

Z vsemi stiskami, ki jih je dr. Varjačič-Rajko opisal, se vzgojiteljice zelo pogosto srečujemo. Skoraj ob vsakem uvajanju se srečamo s kakšno od teh nadlog. In menimo, da je pomembno, da so starši tudi o teh vrstah stisk seznanjeni. Bolje jim je prej povedati, da lahko njihov otrok nekaj dni zavrača hrano/tekočino, kot pa, ko se to že zgodi. Saj se bodo tako lahko prestrašili in izgubili kanček zaupanja v vas in vaše znanje. Skratka, spet poudarjamo pomembnost komunikacije med staršem in vzgojiteljem, kar je le še eno potrdilo, da je le-ta resnično pomembna na poti h kakovostnemu in učinkovitemu uvajanju vsakega otroka.

3 LUTKA

Kako bolje opisati, kaj je lutka, kot je to storila dr. Breda Kroflič v knjigi *Lutka iz vrtca v šolo*, ki sta jo uredila mag. Helena Korošec in spec. Edi Majaron.

» Lutka je igrača, je maska, je sovrstnik in lutka sem jaz.

Lutka je spodbuda za akcijo, je motivacijsko sredstvo, ki ni le beseda.

Lutka je družabnik, za pomoč pred osamljenostjo.

Lutka za komunikacijo – besedno in nebesedno.

Lutka za samozavest.

Lutka za spretnost.

Lutka za samoobvladovanje in strpnost.

Lutka za umirjanje, osredotočenje.

Lutka za igro brez besed.

Lutka za učenje ustvarjalnega mišljenja,

Lutka za spodbujanje integrirane levo-desne možganske dejavnosti.

Lutka za poučevanje in učenje na vseh predmetnih področjih.

Lutka za učinkovitejše pomnjenje.

Lutka za zabavno učenje, prijetno šolo ali vrtec, v veselje učencem in učitelju/vzgojitelju.

Lutka za zadovoljevanje temeljnih otrokovih in učiteljevih ali vzgojiteljevih potreb:

po svobodi: govora, gibanja, mišljenja – se gibljem, govorim, izdelujem, ustvarjam,

po zabavi: se smejem, zabavam sebe in druge, se sproščam, uživam, sem dobre volje,

po ljubezni: se počutim varno, me imajo radi, smo prijatelji s sošolci in učiteljem/vzgojiteljem, po moči: se uveljavljam, sem v središču pozornosti, ustvarjam lutko, ustvarjam sebe ...» (Kroflič, 2002, str. 1).

Je tukaj sploh potrebno še kaj dodati? Tisti, ki smo se v življenju z lutko srečali vsaj enkrat, vemo, kaj pomeni lutka. Lutka je čarobna. Z njo lahko počnemo, kar želimo: odkrivamo nove svetove, se učimo novih pesmic, skušamo prebrati ali pa obnoviti

pravljico, otroku predstaviti novo tematiko. Lutka je sredstvo za doseganje novih ciljev ali pa za spoznavanje in utrjevanje drugih.

»Lutka nima splošnega karakterja, splošne hoje in splošne geste. Uporablja določen karakter v določeni situaciji, kar zahteva zunanjo karakteristiko lika, izraženo z gesto. Lutkar se mora torej pri vsakem odrskem dejanju zavedati, kaj dela, zakaj nekaj dela in kako« (Trefalt, 1993, str. 41).

» Če hočemo, da lutka zaživi, ji moramo posvetiti vso svojo pozornost, še zlasti s pogledom, sicer ostaja »mrtva« (Majaron, 2006, str. 97).

»Napraviti lutko je ustvarjalno dejanje. Narisati jo, izrezati dele telesa iz papirja, jo sestaviti, navezati na nitke ali natakiniti jo na količek ... in potem z njo igrati. Vdihniti ji življenje – takšno, kot ga hočemo mi in nihče drug. Z lutko pa lahko počnemo še vse kaj drugega: odkrivamo nove svetove, se naučimo pesmico, z lutko skušamo lepo govoriti ali se poglobiti v čisto pasje življenje, obnoviti pravljico ali celo potovati, kot je to počel slavni Odisej« (Varl, 1998, str. 9).

Proces oživljanja lutk ter izdelava lutk je resnično zahtevno delo, da lutka resnično zaživi, potrebuje pomen in zgodbo ter karakter, skratka, potrebuje življenje. S pravilnim pristopom animatorja k lutki zna le-ta resnično pomagati in rešiti mnogo situacij, v katerih se otrok znajde.

»Lutka je neživa, a zahvaljujoč gibanju, živa je, in kot nek namišljen fokus omogoči in vsrka intimo in zaupanje v igralca in gledalce. Igralec se skorajda podredi lutki. Igra se prične s psihičnimi in fizičnimi gibi lutke, pri čemer se ustvari svojevrsten jezik poln znakov namenjen soigralcem in gledališču. Prepoznavanje znakov ter simbolne igre omogoča igralcem in gledalcem, da v igri sodelujejo« (Bastašić, 1988, str. 9).

»Lutka – igrača je pogosto lutkovna tehnika v uprizoritvah za najmlajše gledalce. Ker je igrača intimen otroški partner, se lahko uporablja v terapevtske namene in za uprizoritve s poudarkom na didaktičnosti« (Trefalt, 1993, str. 64).

»Gledano s stališča otrok, obstaja enačenje lutke in človeka. Tudi skozi zgodovino lutkarstva so ugotavljali, da je lutka simbol človeka, ki predstavlja tip, nek stalni karakter« (Šinko, 2008, str. 133).

Če povzamemo, lutka je živo bitje v naših rokah, je bitje, ki zna potolažiti, te spraviti v smeh, je bitje vredno zaupanja. In prav zaradi vseh teh dobrih lastnosti, ki jih lutka ima, je odlična pri uvajanju otroka v vrtec. Pa naj bo ta še tako majhen ali že večji, lutka lahko otroku pomaga skozi stisko, skozi katero gre vsak otrok ob prvi ločitvi od staršev. Stres, ki ga otrok doživlja, ko prvič prestopi vrata vrtca, ko se prvič za daljši čas loči od matere, je stres, pri katerem lahko lutka veliko bolje potolaži otroka, kot oseba sama.

3.1 Lutka v prvem starostnem obdobju

Lutka ima magično moč le takrat, kadar brezpogojno verjamemo vanjo.

Lutka ima veliko pomembnih nalog. Kakšne so te naloge in kaj vse je značilno za lutko v prvem starostnem obdobju ter njen pomen, pa bomo pogledali sedaj.

Po naših izkušnjah se prav lutki otroci najbolj zaupajo, z njo se sproščeno pogovarjajo, jo opazujejo in srkajo njen značaj, kretnje, njene nauke. Otroci celo veliko bolj ubogajo, kadar je namesto vzgojitelja ali starša prisotna lutka. Kljub temu, da lutko animira vzgojitelj oziroma odrasla oseba in jo le-ta oživi, je lutka v očeh otroka popolnoma nova oseba.

»Otrokom od šestega meseca do enega leta lutke približamo počasi, s potrpljenjem, ljubeznijo in dotikom. Pripovedujemo jim zgodbe, pesmice, izštevance s poudarkom na pripovedovalnem slogu, ki se naj razlikuje od vsakdanjega. Lutke bodo pritegnile pozornost otrok, pri tem se bodo otroci umirili in vstopili v čudovito vizualno zgodbo. Prav s tem bo obogaten predvsem razvoj verbalnega izražanja otrok, saj bodo otroci besede ponavljali. Lutkovna dejavnost naj bo krajša od 5–10 minut« (Latshaw, 1978; v: Down, 2005).

Ko otrok vstopi v vrtec, se po navadi prvič sreča z lutko. Ta mu postane tako zanimiva, da ob opazovanju le-te popolnoma otrpne, se vanjo zagleda. Opazujemo lahko, kako jo z zanimanjem opazuje, spremlja vsak njen gib. Otroka s samo neverbalnim izražanjem pomiri in popolnoma sprosti.

»Za uporabo so najprimernejše lutke iz naravnih materialov, ker so mehke in prijetne na dotik. Primerne so prstne, ročne, mimične lutke, majhne namizne lutke ali mehke lutke-igračice. Kretnje in gibi teh lutk so ritmični. Premikajo se počasi, tako da otroci lahko razumejo pomen gibov. Lutke so žive, lutkar jih oživlja z ljubeznijo in razumevanjem. So močno sredstvo, ki pomagajo najmlajšim sedeti v miru in tišini. Eno leto stari otroci bodo najverjetneje nesli lutke v usta, zato zanje uporabimo volnene, bombažne ali pa mehke svilene lutke« (Down, 2005).

»Pogovor skozi lutko temelji na socialnem in emocionalnem razvoju otroka. Otrokom je treba ponuditi pravi medij, s pomočjo katerega se lažje izražajo. To velja predvsem za otroke, ki ne znajo z besedami opisati svojih misli, čustev in doživetij. Lutka nam pri tem pomaga razumeti in verbalizirati notranje misli in čustva otroka« (Borota idr., 2006, str. 129).

Delo z lutko v prvih letih otrokovega življenja obsega predvsem preproste, vsakdanje zgodbe, tako da je otrokova domišljija v celoti zavzeta. Z lutkami otrokom prinašamo veselje in prav s strani resničnih zgodb pripomoremo k njihovem nadaljnjemu razvoju.

3.2 Vzgojitelj in lutka

»Že prvi dan, ko otroci pridejo v vrtec, jih sprejme lutka, navihana, razigrana, radovedna, živahna, žalostna oseba, prav takšna kot oni. Ta lutka je z otroki in z vzgojiteljem skoraj vsak dan, ob različnih priložnostih, pri jutranji dobrodošlici, prepoznavanju barv, pri kosilu ali pa kar tako. Prizori so vedno improvizirani in prilagojeni spodbudam otrok« (Korošec, 2006, str. 108).

»Lutka je vzgojitelju v veliko pomoč pri posredovanju vzgojno-izobraževalnih vsebin. Mnogokrat lahko reši iz zagate, ko iščemo tisti »trik«, s katerim bomo otroke dobro motivirali. Otroci lutki zaupajo. Vzgojiteljico imajo radi, a vendarle predstavlja avtoriteto. Lutka pa je »eden izmed njih« – z enakimi težavami, strahovi in željo po igri. Čeprav lutka oživi šele v rokah vzgojiteljice, verjamejo, da je z njimi čisto nova oseba. In tej osebi lahko popolnoma zaupajo. Prepričani so, da za skrivnost, ki jo imajo z lutko, vzgojiteljica ne ve, pa čeprav lutka živi v rokah vzgojiteljice. To je tista magična moč, ki jo ima samo lutka« (Korošec, 2006, str. 108).

»Vzgojitelj v vrtcu mora verjeti v moč lutke, saj mu je ta v pomoč pri posredovanju vzgojno-izobraževalnih vsebin, in tako preko lutke motivira otroke. Otroci namreč velikokrat bolj zaupajo lutki kot vzgojitelju. Z lutko se poistovetijo, ne predstavlja jim avtoritete, zaupajo ji težave, strahove in se obenem z njo igrajo« (Borota idr., 2006, str. 108).

Ko in če vzgojitelj resnično verjame v moč lutke in se z njo v rokah dobro počuti in odlično znajde, postane med lutko in otrokom resnično trdna prijateljska vez, tudi vzgojitelj lahko tako prej vzpostavi kontakt z otrokom in mu priraste k srcu. Če se ta v lutko ne zna vživeti, je bolje, da delo z lutkami prepusti komu drugemu, saj lahko lutka tako izgubi svoj smisel in nekako »umre« v otroških očeh, česar pa seveda ne smemo dopustiti.

»Vemo, da otrok lažje vzpostavi kontakt z lutko kot z vzgojiteljico, včasih celo s starši. To lahko razložimo le na energetske ravni, in z otrokovim strahom pred odraslim, z negotovostjo v vzpostavljanju komunikacije, ki mu jo posrednik, lutka, zelo olajša« (Majaron, 2000, str. 33).

»Za vzgojitelja je pomembno, da zna pri otrocih odkriti ustvarjalne potenciale, ter s tem osvajanju novih vsebin, zlasti socializacije, ter da pripomore k čim večji motivaciji za igro z lutko« (Korošec, Majaron, 2002, str. 5).

Kot pravi spec. Majaron je kontakt z otrokom veliko lažje in tudi bolj učinkovito vzpostaviti z lutko. Saj se nam bo otrok prej zaupal in se tako tudi prej sprostil v novem okolju, v katerega je vstopil. Zaupanje pa bo tako dobil tudi v vzgojitelja in bo tako v vrtec rad prihajal.

3.3 Lutka ljubljenska v skupini – njen pomen

Vsaka vključitev otroka v vrtec je zelo stresna, sploh za otroka samega. Večina otrok se od starša loči prvič in kar naenkrat vstopi v neznano okolje z neznanimi ljudmi in otroki. Naloga vsakega vzgojitelja pa je, da otroku pomaga kar se da mirno prebroditi njegov stres, ki ga doživlja ob prvi ločitvi od staršev. Do vsakega otroka mora biti pozoren ter mu pokazati, da je v skupini več kot dobrodošel. Vzgojitelj mora biti tako iznajdljiv in izviren ter se potruditi, da se otroci v čim krajšem možnem času navadijo nanj, na novo okolje ter nove otroške obraze. Potruditi se mora, da mu otroci čim prej zaupajo, se mu predajo in jim tako pomaga pri premagovanju strahu.

Mag. Helena Korošec pravi: »Igra z lutko učiteljem pomaga pri vzpostavljanju stika z otroki, njihova medsebojna komunikacija se izboljša. Lutka otroke pritegne, navduši, sporočanje in posredovanje informacij je olajšano« (Majaron, 2006, str. 109).

»Učiteljice/vzgojiteljice imajo pogosto v skupini lutko – ljubljenska skupine, ki je v skupini stalno prisotna. Po navadi ta lutka sprejme otroke že prvi dan in jih spremlja skozi celo leto. Takšna lutka, ki je pogosto kar plišasta igrača, olajša prvo srečanje, sprosti napetost in pomaga pri navezovanju stika« (prav tam).

» V primerih, ko otroci prinesejo od doma različne emocionalne težave, je dobrodošla lutka-ljubljenček, kateri se lahko otroci zaupajo, ter je z njimi vedno in povsod. Lutka je senzibilna poslušalka, nežna z otrokom, ga ne obtožuje in ne graja« (Borota idr., 2006, str. 129).

»Otroci lutki zaupajo, se sproščeno pogovarjajo z njo, se je želijo dotakniti in jo božati. Sprejmejo jo kot živega člana svoje skupine, jo občudujejo in jo aktivno vključujejo v svoje delo. Lutka otroke popolnoma čustveno prevzame, je njihov zaupnik in zaveznik. Vse to pa je vzrok, da je komunikacija ob uporabi lutke (katere koli vrste) zelo dobra, je sekundarna in poteka v več smereh« (Majaron, 2006, str. 109).

»V času, ko je otrok v vsakdanji komunikaciji vzpostavljen pritiskom in stresu, je pomembno najti sredstvo, da mu to olajša (prav tam).

Prav zaradi vseh teh prednosti je lahko lutka ljubljenska najboljši pomočnik pri uvajanju otrok v vrtec. Zjutraj namesto vzgojiteljice otroka sprejme lutka in ga ogovori. Lutka otroka povabi v igralnico, si skupaj ogledata igrače, pozdravita otroke, ki so že v vrtcu, se pogovarjata. Na takšen način otrok lažje sprejme vrtec, kot če bi ga vanj pospremil sam vzgojitelj – oseba, ki je otrok ne pozna.

Seveda, ne moremo izključiti možnosti, da kateremu otroku ni prijetno, da ga v vrtec pospremi lutka. Zato je treba poiskati drugačen način motivacije, ki bo otroku bolj odgovaljal. Nikakor pa otroku lutke ne smemo vsiljevati.

3.3.1 Vsakodnevna prisotnost lutke ljubljenske v skupini

Kreativna lutkovna dejavnost je lahko zelo uspešna metoda učenja in poučevanja otrok na vseh področjih kurikula. Lutka ljubljenska je lahko prisotna v vseh delih dnevne rutine, lahko tudi samo kot spremljevalec.

»Lutka je lahko z nami:

- *Na sprehodu – lutko vzamemo s seboj kot spremljevalca, ki z nami opazuje naravo, nas navaja na pravilno obnašanje v prometu, nam pripravi kakšno presenečenje in nam pove marsikatero zgodbico, ki se nanaša na prostor, v katerem se nahajamo, temo, ki jo obravnavamo itd. Lahko pa nastopa tudi kot samo spremljevalec, ki ga lahko otroci kaj povprašajo, ali pa kot prijatelj otroku, ki je ostal brez para, s katerim bi se držal za roko na sprehodu.*
- *V umivalnici – lutka nas uči, kako si pravilno umijemo roke, preveri, ali so roke umite, z njeno pomočjo otroke navajamo na kahlico in jih odvajamo od plenice.*
- *Pri obrokih – lutka otroke navaja na lepe navade pri jedi. Med obroki ne govori, pred obroki otrokom zaželi »dober tek«, otroke spodbuja, da čim več pojedjo, da niso izbirčni.*
  - *Otrokom lahko vsakodnevno pove, kaj imamo na jedilniku in zakaj je določena hrana potrebna, zakaj ne moremo brez nje.*
  - *Lahko pa pomaga otrokom, ki nočejo sedeti pri mizi in kar naprej vstajajo in se med kosilom sprehajajo po igralnici – lutka ves čas kosila sedi poleg otroka in m daje »zgled«, ob koncu kosila pa pohvali otroke, ki so upoštevali pravila.*
- *Pri dejavnostih – lutko lahko uporabljamo kot motivacijsko sredstvo. Prebere nam pravljico, pove zgodbo, vodi pogovor z otroki, izdeluje z otroki izdelke, jih usmerja in spodbuja.*
  - *Primer: Mnogokrat se zgodi, da imajo otroci strah pred barvanjem s prstnimi barvami, saj morajo namočiti roko v barvo. Tukaj lahko uporabimo ročno lutko, kateri odrežemo prstke, tako da lahko z našimi prsti pokažemo, da to ni nič strašnega in je prav zabavna dejavnost.*

Lutka ljubljenska lahko otroke spremlja tudi k zobozdravniku, pomaga nam pri predstavljanju tabu tem, ker lahko z lutko povemo nekaj, kar drugače ne bi» (Močnik, 2012, str. 19–20).

4 IGRA

» Igra je univerzalna, vendar zapletena dejavnost, ki je na specifičen način vtkana v vse človekove dejavnosti« (Marjanovič Umek, 1991, str. 3).

» Igra je način, kako se otrok uči tisto, kar ga sicer nihče ne more naučiti« (prav tam).

Kaj točno je igra, težko klasificiramo, saj je igra prisotna v življenjih otrok in odraslih vsak dan. Dejstvo pa je, da se preko igre naučimo veliko bolje in hitreje kot brez nje. Pomaga nam, da spodbujamo miselni, socialni, čustveni, gibalni razvoj ... Da postanemo bolj samostojni, spontani, skratka obkroža nas celo življenje in nas oblikuje v osebe, kakršne smo.

Ljubica Marjanovič Umek in Maja Zupančič v knjigi *Psihologija otroške igre* (2001) navajata, da igra zajema široko paleto različnih dejavnosti pri otroku kot tudi pri odraslem. Enotno opredelitev otroške igre otežujeta dejstvi, da gre za igro pri različno starih otrocih in za različne vrste igre. Dejstvo je, da različni avtorji uporabljajo različne, hkrati pa tudi podobne kriterije, s pomočjo katerih opredeljujejo igro (Marjanovič Umek, Kavčič, 2001, str. 1).

Vsi ti avtorji, ki pa različno oziroma na različne načine opredeljujejo igro, pa so mnenja, da je igra brezmejna in da variira v celovitosti.

Igra se nanaša na vsako dejavnost, ki se jo loti posameznik zaradi notranje motivacije. Ob njej doživijo zadovoljstvo, saj je prijetna, svobodna. Je otrokova prevladujoča dejavnost (Zorec, 2002).

V knjigi *Otrok je knjiga* (str. 12), iz katere beremo, Ljubica Marjanovič Umek navaja naslednje:

»Igra ima pomembno mesto v kurikulumu za vrtce, enako pomembno pri zasledovanju ciljev na posameznih področjih dejavnosti kot pri celotnem življenju otrok v vrtcu in prav gotovo je ni nikoli preveč. Zakaj? Ker igra v svoji brezmejnosti in celovitosti spodbuja otrokov miselni, socialni, čustveni, gibalni razvoj in predstavlja povezave med vedeti in nevedeti, aktualnim in možnim, verjetnim in neverjetnim. Igra je dialog med fantazijo in realnostjo, med varnostjo in tveganjem« (Marjanovič Umek v Ferjančič, 2001, str. 12).

»Otroška igra je univerzalna dejavnost, ki se spreminja glede na otrokovo starost, vsebino, čas in okolje, oz. igra je dialog med domišljijo in resničnostjo, med preteklostjo in prihodnostjo, med konkretnostjo in abstraktnostjo, med varnostjo in tveganjem« (Marjanovič Umek, 2002a v: Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008, str. 72).

»Čeravno ima vsak otrok predispozicije za igranje, si igra, zato da bi ostala igra in zato, da bi omogočila doseganje tistih razvojnih ravni, ki jih otrok zmore, zasluži vso pozornost in strokovnost« (Marjanovič Umek v Ferjančič, 2001, str. 12).

Skratka po vseh definicijah in razlagah avtorjev in tudi po vseh naših ugotovitvah in videnjih, je igra ključnega pomena pri razvoju vsakega otroka.

4.1 Razvoj otroka ob igri z lutko

Kje vse oziroma ali sploh lahko lutka pomaga pri razvoju otroka? Na to vprašanje sami dobro vemo odgovor, ki je preprost: pa še kako.

Lutka je ena najboljših učiteljic, saj ji otrok sledi na vsakem koraku ter ji zaupa.

»Vsaka učiteljica ali vzgojiteljica, ki je pri dejavnostih ali učni uri uporabila lutko kot učno sredstvo, lahko pove, da je lutka delovala magično. V razred je prinesla prijetno vznemirjenje in visoko motivacijo za delo« (Majaron, 2006, str. 112).

»Lutka omogoča učitelju, da vsaj navidezno za kratek čas prenese »vodenje« na lutko in igra vlogo »drugega« v razredu« (Korošec, Majaron, 2002, str. 61).

»Pripovedovanje zgodb, učenje pesmi, predstavitev poezije, ali vsebine knjige s pomočjo lutk, je eno največjih bogastev, ki nam jih lutke nudijo. Ko zgodbo pripoveduje junak v prvi osebi, doživimo zgodbo na čisto drugačen način, kot če jo kdo prebere« (Borota idr., 2006, str. 128).

Lutka je torej odlična učiteljica otrok v vrtcu in razredu in otrok se ob njej, brez občutka, da se uči, nauči veliko več in veliko hitreje, kot to stori vzgojitelj ali učitelj. Ob vsem učenju pa je pomembno, da lutka zadovoljuje temeljne otrokove in učiteljeve potrebe:

»Lutka za zadovoljevanje temeljnih otrokovih in učiteljevih potreb:

- *Po svobodi: govora, gibanja, mišljenja – se gibljem, govorim, izdelujem, ustvarjam.*
- *Po zabavi: se smejem, zabavam sebe in druge, se sproščam, uživam, sem dobre volje.*
- *Po ljubezni: se počutim varno, me imajo radi, smo prijatelji s sošolci in učiteljem.*
- *Po moči: se uveljavljam, sem v središču pozornosti, ustvarjam lutko, ustvarjam sebe ...« (Kroflič, 2002, v: Majaron, Korošec, 2006, str. 112).*

Lutka ima tako velik pomen na razvoj otroka, saj pomaga pri:

- razvoju domišljije,
- razvoju samopodobe in samozavesti,
- razvoju socialnih veščin,

- razvoju ustvarjalnosti,
- razvoju empatije in izražanja čustev,
- razvoju verbalne in neverbalne komunikacije in
- razločevanju med fantazijo in realnostjo (Korošec, 2006, str. 112).

»Kdor opazuje in posluša lutke in njihova skrivnostna sporočila, ter upošteva njihove dobronamerne nasvete, temu lutke pokažejo pravo pot pri delu z otroki« (Sitar, 2008).

»Lutke lahko na različnih področjih pomembno vplivajo na razvoj otrok ter so izreden pripomoček v vzgojno-izobraževalnem procesu. S pomočjo lutk lahko pri otrocih na opazen in nevsiljiv način spodbujamo gibalne sposobnosti, domišljijo, ustvarjalnost, ki sta izredno pomembni za nadaljnji razvoj« (Zorec, 2010, str. 3).

Iz vseh teh trditev in dejstev lahko sklepamo, da imajo otroci lutke zelo radi in so v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju zelo pomemben vzgojno-didaktičen pripomoček. Lutka motivira, spodbuja njihovo domišljijo in ustvarjalnost. Spodbuja jih k igri, komunikaciji, sodelovanju z drugimi, jim ponuja prve korake v umetnost. Vsebuje pa veliko mero humorja, kjer pa se lahko otroci ob lutki sprostijo in razvedrijo.

4.2 Lutke in kurikulum

»Lutka je sredstvo za doseg novih ciljev, za spoznavanje in utrjevanje drugih, tako umetnostnih kot zgodovinskih, naravoslovnih in družboslovnih področij« (Varl, 1998, str. 9).

»Različne preproste lutkovne tehnike so vzgojiteljem v vrtcu v pomoč pri doseganju kurikularnih ciljev, pri boljši motivaciji za delo, pri dobrem pomnjenju in pri razumevanju didaktičnih vsebin. Vzgojitelji z lutkami posredujejo informacije na zanimiv in vznemirljiv način, otroci pa se ob izdelavi in igri z lutkami učijo celostno« (Borota idr., 2006, str. 129).

Po teh besedah je jasno, da lahko lutko uporabljamo tudi v izobraževalnem procesu in ne samo v vzgojnem. Z nekaj domišljije in ustvarjalnosti lahko lutko odlično uporabimo tudi pri kurikularnih vsebinah.

4.2.1 Kaj je kurikulum?

»Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument, ki ima svojo osnovo v analizah, predlogih in rešitvah, ki so uokvirile koncept in sistem predšolske vzgoje v vrtcih (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 1995, Zakon o vrtcih, Šolska zakonodaja I, 1996), kot tudi v sprejetih načelih in ciljih vsebinske prenove celostnega sistema vzgoje in izobraževanja (Izhodišča kurikularne prenove, Nacionalni kurikularni

svet, 1996). *Je dokument, ki na eni strani spoštuje tradicijo slovenskih vrtcev, na drugi strani pa z novejšimi teoretskimi pogledi na zgodnje otroštvo in iz njih izpeljanimi drugačnimi rešitvami in pristopi dopolnjuje, spreminja in nadgrajuje dosedanje delo v vrtcih*« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 7).

»Kurikulum za vrtce je predvsem oblikovan za t. i. dnevne programe in je hkrati ustrezna strokovna podlaga za izpeljevanje v različnih programih, kot so poldnevni program, krajši program, vzgojno-varstvene družine, predšolska vzgoja na domu, seveda ob upoštevanju posebnosti ter različnih pristopov, ki jih tako na ravni organizacije življenja in dela kot na ravni izbire ciljev, dejavnosti ter različnih pristopov in metod prinašajo različni programi« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 7).

S kurikulumom si lahko najbolj pomagajo vzgojitelji ali učitelji, ki načrtujejo dnevne, tedenske, mesečne in letne programe za vrtčevsko skupino. Z njim si pomagamo pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega programa in pri določitvi ciljev določene dejavnosti, ki si jo izberemo za določeno starostno skupino otrok.

4.2.2 Kurikul in vključevanje lutk vanj

Kako lahko vključimo lutke v kurikularne vsebine in kaj vse nam nudijo oz. kako nam lahko pomagajo pri vzgojno-izobraževalnem procesu, pa nam v nekaj stavkih lepo obrazloži Helena Korošec v Knjigi *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*.

»Kreativna lutkovna dejavnost je lahko uspešna metoda učenja in poučevanja na vseh področjih kurikulumu. Ne le, da je uspešna, je nujna v sodobnem šolstvu, ki poleg znanja želi tudi ustvarjalne, sproščene otroke, polne domislic ter želja in sposobnosti za reševanje problemov. D. Fontana (1996/97, v: Kroflič, 1999) umetniško ustvarjanje pojmuje kot neizogibno sestavino celovite »vzgoje za biti«, v nasprotju z »vzgojo za vedeti«. Poudarja, da sta vzgoja in izobraževanje brez tovrstnega ustvarjanja osiromašena doživljanja notranjega sveta in zreducirana na suho objektivno znanost. Pomembno je, da bi se umetniška in temeljna predmetna področja povezovala in dopolnjevala. Umetniške dejavnosti niso več privilegij talentiranih in uspešnih učencev, temveč prednost in pomoč za vse« (Korošec, 2006, str. 110).

Kot vemo, je lutka skoraj eden od najbolj pomembnih pomočnikov pri vzgoji in izobraževanju. In kot smo bili tudi sami priča temu, se otrok veliko prej nauči oz. si zapomni teme, ki jih obravnava. Lutka otroka motivira in mu daje občutek varnosti, zaupanja, sproščenosti ter mu podzavestno daje željo po znanju.

»Lutke otrokom nudijo široke možnosti za doseg naslednjih vzgojno-izobraževalnih ciljev:

- spodbujanje kreativnega izražanja,
- stimuliranje in povečanje domišljije,
- razvijanje spontanega besednega izražanja,
- izboljšanje govora in izgovarjave,
- razvijanje spretnosti pisanja in gladkega branja,
- pridobivanje občutka za vrednotenje literature,
- medsebojno usklajevanje in razvijanje občutka za čas in prostor,
- spodbujanje otrokovega občutka lastne vrednosti,
- razvijanje samozaupanja in doseganje osebnega zadovoljstva,
- sproščanje strahov, agresije in frustracij na sprejemljiv način,
- razvijanje socialno-interakcijskih spretnosti,
- pridobivanje sposobnosti za reševanje problemov,
- izboljšanje fine motorike,
- opazovanje sveta z vsemi čutili: zapomniti si opazovano, nato pa ga obdelati in oživiti z lutkami,
- vrednotenje dela« (Korošec, 2006, str. 110).

»Delo z lutkami omogoča učencem doseči vse zgoraj omenjene cilje, ki so del sodobnega učnega načrta. Otroci sodelujejo v procesu in korak za korakom stopajo proti cilju. Nikoli ne moremo popolnoma ločiti enih ciljev od drugih, saj z lutko vplivamo hkrati na kognitivni, socialni in čustven razvoj otroka. Lahko pa postavimo določene prioritete, na katere smo posebej pozorni. Lutkovni junaki in prizori z lutkami so naši pomočniki, skozi katere otroci sporočajo svoj način razumevanja sveta, literature, učne snovi in domišljije« (Korošec, 2006, str. 111–112).

»Področje gledališča je pravzaprav najbolj svobodna oblika otrokove ustvarjalnosti, kjer praktično nima meja. Te meje otroku najbolj pogosto postavljamo, ko od njega pričakujemo, da se dobesedno nauči besedilo. Kreativna gledališka vzgoja je ena izmed najbolj kompleksnih, saj vključuje vrsto izraznih sredstev. Otroci lahko izražajo svoje občutke, misli, odnos do okolja, do ljudi z mimiko, pantomimo, z gibi, lutkami, maskami, z jezikovnim ustvarjanjem, z glasbo ...« (Korošec, Majaron, 2002, str. 37).

Kot navajajo strokovnjaki, je lutka v obdobju otrokovega razvoja resnično zelo pomembna, saj spodbuja otroka in ga nezavedno uči in pripravlja na življenje. Ne samo, da ga uči tematike in snovi, ki jih je treba predelati v vrtcu ali šoli, nauči jih tudi misliti, sodelovati z drugimi, reševati konflikte in še in še, kar je za življenje zelo pomembno.

5 VRSTE LUTK V JASLIČNEM ODDELKU

V vrtcu je lutka prisotna že pri najmlajših, ta mora biti iz naravnih materialov, ki so mehki in prijetni na dotik. A še preden si pogledamo, katere vrste lutk so najbolj pogoste v jasličnem oddelku oz. v prvi starostni skupini, nas zanima, kaj je po mnenju strokovnjakov »dobra igrača« in, ali lutka sodi mednje. Mi že vemo, da je odlična igrača. Kaj pa strokovnjaki?

5.1 Dobra igrača

Dobra igrača je po mnenju strokovnjakov, ki ocenjujejo kakovost igrače, vsaka igrača, ki poseduje tri lastnosti:

- Varnost
- Uporabnost
- Estetskost

Pomembno pa je tudi, da so dobre s psiho-pedagoškega vidika, ki spodbuja otroke k nadaljnjemu razvoju otroka (Kaj je dobra igrača, 2011).

»Oblikovanje igrač je zahteven in odgovoren proces. Dobro oblikovana igrača mora imeti poleg psiho-pedagoških, zdravstveno-higienskih in tehnoloških tudi oblikovne in estetske kvalitete. Samo dobro oblikovana igrača lahko pravilno vpliva na razvoj človeka v njegovi najboljčutljivejši dobi razvoja, to je otroštvu« (Deu, 1991, str. 10).

»Igrača vabi otroka k igri, le-tej daje vsebino in jo usmerja, zato je pomembno, da izberemo in otroku ponudimo dobre igrače, igrače, ki so varne, primerno oblikovane in ustrezno izdelane, primerne otrokovi razvojni stopnji in načinu igranja« (Marjanovič Umek, 1991, str. 14).

Vse te značilnosti dobre igrače nam na določen način pokažejo, da tudi lutka sodi v dobre igrače. Če gledamo po knjigi *dobra igrača* (1991) in obračamo strani, kjer piše o vrstah dobrih igrač, opazimo, da bi lahko lutko umestili skoraj povsod. Če že drugače ne, je lahko lutka motivator pri vseh vrstah igre. Z njo se lahko igrajo tako dojenčki kot tudi odrasli.

Tako lahko rečemo, da lahko lutko po vseh kriterijih umestimo med dobro igračo. Seveda pa je treba paziti, iz kakšnega materiala je lutka, saj dojenčku ne moremo ponuditi lutke iz papirja. V tem primeru bi izbrali lutko iz mehkega blaga.

5.2 Najbolj primerne vrste lutk za jaslične otroke

5.2.1 Prstne lutke

»Prstne lutke so ne glede na njihovo majhnost velika korist pri delu z otroki. Že zelo majhen otrok je sposoben izdelati lutko. Prstne lutke lahko otroci izdelajo na preprost način (iz papirja). Ko je preprosta lutka izdelana, pa s pomočjo domišljije ustvarjajo prizore« (Županić, 2009).

»Prvi del otroka in nas samih, ki se ga zavemo, je roka s prsti. Otrok v zibelki ugotovi, da je vsak prst drugačen. Ko išče način, kako bi katerega od njih premaknil, so njegove roke orodje, orožje, igrača, partner v igri. Kdo ve, zakaj so prsti edini deli našega telesa, ki imajo vsak svoje ime? Kot bi bil za otroka vsak prst posebej bitje, ki pred njim (za)živi in igra igro v tem prvem človekovem gledališču« (Sitar, 2011, str. 7).

Prstne igre so prva možnost za dotik, ki ni več samo hranjenje, negovanje ali ljubkovanje. Je igra in prsti so igrače. Pa tudi igralci (prav tam).

Kot pravita Županić in Sitar, so prstne lutke ene nepogrešljivih lutk v otrokovem razvojnem procesu. Že samo prsti na rokah, s katerimi starši in tudi drugi pogostokrat animiramo otroke v zgodnjem otroštvu, so na določen način lutke in otroka tako motiviramo za igro, ali pa ga preprosto umirimo.

5.2.2 Ročne lutke

»Ročna lutka je tista, ki si jo nataknemo na roko, natančneje na dlan. Vodimo – animiramo jo s premikanjem prstov, dlani in cele roke, skriti za lutkovni oder ali paravan. Med vsemi lutkovnimi tehnologijami je ročna lutka tista, ki je na odru najživahnejša. Zelo je gibčna, saj jo usmerjajo hitri gibi naših rok. Ročna lutka ima dva glavna sestavna dela: glava in trup« (Varl, 1997. str. 4).

Zupanić pravi, da že sam naslov ročna lutka pove značilnosti te lutke. Opisuje jo kot rokavico, ki se natakne na roko, premakne pa s pomočjo prstov in rotiranja podlahti.

Pravi, da je med otroki zelo priljubljena, saj jo otrok z lahkoto animira (je enostavna)« (Zupanić, 2009).

Ročna lutka tako slavi med najbolj enostavnimi in najbolj praktičnimi lutkami pri delu z otroki. Kar pa je sodeč po njenem videzu in njeni preprosti izdelavi, kar logično. Otroci jo obožujejo, saj je enostavna za uporabo in na njegovi roki hitro oživi čisto prava lutka.

5.2.3 Mimične lutke

»V želji čim bolj karikirano posnemati človeka je nastala lutka, ki s poudarjenim gibanjem čeljusti spominja na odpiranje in zapiranje ust pri človeku ali odpiranje in zapiranje gobca pri živalski figuri. Za najbolj prepričljiv premik čeljusti potrebujemo svojo dlan, ki s premikanjem palca proti ostalim štirim prstom spominja na delovanje čeljusti« (Varl, 1997, str. 4).

Mimična lutka je na določen način ročna lutka, ki ima dodatno možnost premikanja čeljusti. S to lutko pri malčku dosežemo še večji učinek. Ne samo, da ga lutka motivira, lutka ga začara, saj deluje, kot da bi dejansko govorila z njim (otrokom).

5.2.4 Lutke na palici

»Lutka na palici je lahko vsak predmet, ki ga natakemo na leseno palico ter ga s pomočjo te palice premikamo. Danes ta tip lutke pogosto uporabljamo, saj je tehnološko dokaj preprosta ter hkrati primerna in enostavna za animiranje« (Varl, 1997, str. 4).

Po naših izkušnjah je ta lutka odlična, kadar otroci izdelujejo svoje lutke, saj je enostavna za izdelavo in jo lahko naredijo že jaslični otroci.

6 LUTKOVNA PREDSTAVA IN JASLIČNI OTROCI

6.1 Lutkovno gledališče

»Lutkovno gledališče je gledališče v malem; po tehniki in številu gledalcev je v primeru s pravim gledališčem zelo skromno in omejeno; po čudovitih možnostih in po prepričljivosti, pa ga daleč presega. Lutkovnemu gledališču in lutkam, ki so daljni potomci starih maskiranih igralcev, je pravzaprav možno vse. Povezanost lutk z gledalci je prisrčna in bližnja; njihova igra izrazna, njihovo gibanje vedno znova presenetljivo in bogato tako, da njihove estetske, ustvarjalne in vzgojne moči ne bi smel zanemariti noben vzgojni kolektiv, niti družinski ali šolski« (Vogelnikova, 1958, str. 5).

»Vpliv lutkovnega gledališča je dvojen. Po eni strani postanejo gledalci aktivni udeleženci v dogajanju na odru; po drugi spet igralci oblikujejo in plemenitijo svoj govor in bogatijo svoja izrazna sredstva. Vedno pa vsebuje lutka veliko bogastvo ustvarjalnega izživljanja, kar je tako zelo potrebno današnjemu otroku in tudi odraslemu človeku« (prav tam).

Uroš Trefalt pravi, da je lutkovno gledališče prav gotovo umetnost z manj številnimi zgodovinskimi izkušnjami kot dramsko gledališče, vendar je zaradi svoje zgoščene sintetičnosti toliko zanimivejše in toliko bolj neznano. V sebi združuje likovnost, dramskost, glasbo, dramsko igro, animacijo, filmskost ..., skoraj vse, kar je umetnost napletla skozi stoletja in tisočletja (Trefalt, 1993).

Kot vemo, lutkovno gledališče ni nič manj cenjeno kot gledališča, dramske igre in podobno. Ima veliko večjo vrednost, saj se poveže z občinstvom oz. z vsakim izmed nas. Daje ti poseben občutek, čaroben občutek, daje ti občutek pripadnosti, občutek posebnosti.

6.2 Gledališče za naše najmlajše

Mag. Igor Cvetko pravi; da se najmlajši igrajo gledališče na tak način, da ga odkrivajo sami!

»To naj bo osnova. Le na ta način se bo otrok naučil preživeti in biti uspešen tudi v življenju. Potrebno je predvsem biti z otrokom, se z njim ustvarjalno in kakovostno družiti« (Cvetko, 2010, str. 65).

Nekaj osnovnih pravil po Cvetku (2010):

- Vstopiti je potrebno v poseben prostor in čas igre, ki si ga morata soigralca kompetentno podeliti. To je prostor novih medsebojnih odnosov, empatije in malih pozornosti.
- Pozabiti je potrebno na stare ustaljene vzorce obnašanja in sobivanja.
- Slediti je treba otroku in primerno odgovoriti na vsako njegovo ustvarjalno pobudo.
- Medsebojni odnos je treba graditi na popolnem spoštovanju soigralcev.

»Končni izdelek predlaganega ustvarjalnega procesa – predstava – naj vedno sledi ustvarjalnemu procesu celote. Ta naj bo vsakokrat podrejen radostni, duhoviti improvizaciji, iskrenim in ne vnaprej načrtovanim spodbudam, ampak spontanemu preizkušanju in nadgrajevanju že odkritega. Rezultat zagotovo ne bo dvakrat enak. Bo neponovljiv trenutek nekega skupnega odnosa in soustvarjalni dosežek vseh vpletenih« (Cvetko, 2010, str. 65).

Kot pravi mag. Cvetko oziroma, da posplošimo, je lutkovno gledališče za najmlajše vsakokratno posebno. In kot razumemo, se moramo nekako postaviti na nivo otroka, a voditi lutko, kot pravi profesionalc, usklajen s svojim soigralcem. Kot vsi dobro vemo, so otroci naši največji kritiki, saj so iskreni in ti bodo dali vedeti, kaj oziroma, če jim predstava ni všeč.

7 EMPIRIČNI DEL

7.1 Opis raziskave

V diplomski nalogi smo v teoretičnem delu opisali uvajanje ter lutko. Kako lahko leta pomaga pri delu z otroki v jasličnem oddelku. V praktičnem delu pa bomo to predstavili na primerih skupine otrok, ki so stari od enajst mesecev pa do dveh let. Vsi otroci so obiskovali vzgojno-izobraževalni center Vesela Hiša v Celju, ki deluje po metodah Montessori, ki jih je prva uvedla ena sama, Maria Montessori. Opazovali smo otroke, ki so prvič prestopili vrata vrtca skupaj s starši in nato vso njihovo pot do sprejema vrtca. V vzgojno-izobraževalni center se mesečno vpisuje in izpisuje veliko otrok, tako smo imeli v večini vsak mesec enega ali več otrok, ki so prišli na uvajanje. Tako smo se osredotočili na boljše delovanje skupine, kako v oddelku prve starostne skupine otrok, kjer imamo veliko uvajanj, pridobiti harmoničnost v skupini.

Želen cilj, ki smo ga želeli s projektom doseči, je bil olajšati uvajalno obdobje otrokom in nekako pripomoči k večji koncentraciji in harmoničnosti drugih otrok v skupini. Ko smo se odločali za vrsto projekta, smo v igralnici opazili škatlo lutk, ki so jih otroci »vlačili« po celi igralnici in ne vedeli, kaj z njimi početi. Opazili smo veliko željo otrok po lutkah in se tako odločili, da bomo začeli z uporabo lutk v vseh danih situacijah. Zavedali smo se, da to ne bo od danes na jutri ter da bo potrebno veliko vztrajnosti, dobre volje, iskanja pravih načinov in ne nazadnje znanja. Spontano smo začeli z uporabo ročne lutke pajka in na bibarijo Tinki Binki pajek uprizorili kratko predstavo. In otroci so bili naši ...

7.1.1 *Oris skupine*

Praktičen del smo izvajali v skupini otrok, starih od enajst mesecev do dveh let. Našo skupino je takrat obiskovalo deset otrok, vzgojiteljica ter pomočnica. Najmlajša deklica in deček sta pravkar prišla na uvajanje, imela sta dobrih deset mesecev, najstarejša deklica pa je maja naslednje leto dopolnila dve leti.

Uvajalna obdobja vsakega otroka so bila, tako za otroka in starša kot tudi za nas vedno težavna. Otroci so v povprečju potrebovali vsaj dober mesec, da so se navadili na novo okolje in ljudi. Ločitev od staršev je bila najtežja in otroci so na začetku zelo jokali. Otrokom smo prepevali, jih imeli v naročju, skratka želeli smo jih na vse načine preusmeriti in pomagati prebroditi to uvajalno obdobje. Napredek se je pokazal najprej pri hranjenju, nato pri spanju in počasi v skupini ter delovanju otroka. Otrok je počasi pridobival zaupanje v nas.

Pri igri se otroci, zaradi joka otrok, ki so se uvajali, niso mogli sprostiti, zato so tekali po igralnici ter raznašali igrače povsod. Najbolj so se osredotočili pri Montessori dejavnostih, t. i. vajah iz vsakdanjega življenja, ki izpolnjujejo psiho-fizično izpopolnjevanje in koordinacijo gibov, te vaje so: pretakanje, presajanje, igre z vodo, igre, kjer skrbijo za okolje, rastline in živali ... Radi se tudi zadržujejo pri sestavljanju kock in prebiranju knjig. Igra pri njih poteka še individualno, le otroci, ki so se bližali svojemu drugemu rojstnemu dnevu, so se že zaigrali skupaj, skupinsko za kratek čas. Pri igri je mnogokrat prišlo do konfliktov, predvsem pri igračah, ki so jih otroci nosili v vrtec od doma, pa tudi drugače. Tako so najmlajši pokazali svojo jezo pogosto z grizenjem, na kar smo morali biti zelo pozorni.

V skupini smo imeli le dva otroke, ki še nista hodila. To razmerje med hodečimi in ne hodečimi se je v času te raziskave večalo in manjšalo zaradi stalnega prihoda novih otrok v vrtec. Otroci pa so v grobem vsi zelo hitro shodili.

Na govornem področju so se otroci zelo razlikovali. A v večini je šlo za otroke, ki še niso govorili, ali pa so govorili krajše besede, kot so »mama, ata, pil bi«. Tako je v večini šlo za neverbalno komunikacijo. Po večini so sporočali z jokom, mimiko obraza in telesa, očesnim stikom, krikom.

Skupina otrok je bila fleksibilna, to pomeni, da se je število otrok v skupini ves čas večalo in manjšalo, saj je Vesela hiša za mnoge starše pomenila le začasno rešitev varstva njihovega otroka, dokler ne bo dobil javnega vrtca. Tudi otroci, ki so dopolnili dve leti, so na sredini šolskega leta napredovali v starejšo skupino.

Pred uvedbo lutk v skupino so otroci:

- veliko bolj jokali,
- si bili pogostokrat v laseh,
- niso želeli jesti ali piti,
- niso želeli spati/počivati na ležalniku,
- oditi na igrišče zunaj igralnice,
- niso želeli sodelovati v dejavnostih,
- se niso znali umirjeno igrati,
- niso znali deliti s prijatelji ...

8 OPREDELITEV PROBLEMA, CILJEV, RAZISKOVALNIH HIPOTEZ, VPRAŠANJ IN METOD

8.1 Opredelitev problema

V vrtcu smo delali z otroki, starimi od enajst mesecev do dveh let. Velik problem pri njih je bil uvajanje novih malčkov v skupino, ki smo se mu tako tudi posvetili. Poleg tega smo se prav tako osredotočili na problem, ki je strmel k boljšemu delovanju skupine, boljši koncentraciji otrok, poslušanju, sledenju učnemu načrtu, spanju, hranjenju.

Naloga vzgojiteljev je otrokom zagotoviti varnost, dobro počutje in strmeti h kar se da najboljšemu in najbolj kakovostnemu vzgojno-izobraževalnemu programu, ki sledi njihovim razvojnim stopnjam. Treba jim je pomagati, jih spodbujati, saj pri teh letih sami tega še ne zmorejo. Včasih pa nam to kljub prizadevanju ne uspe najbolje. Zato je tukaj lutka prevzela veliko vlogo. Ta je lahko bila otrokom v oporo, postala je njihova prijateljica, zaupnica. Zato smo se odločili v skupino uvesti novost – lutko.

8.2 Cilji

Začetek naloge v tej skupini je bil, ko smo si zadali nekaj ciljev, ki jih bomo raziskovali in realizirali:

Cilji, ki smo si jih zastavili:

- s pomočjo lutke malčku olajšati separacijski stres v obdobju uvajanja,
- s pomočjo lutke lažje uvajati kurikularne vsebine oziroma naloge v prvi starostni skupini otrok,
- v spontani igri otrok z lutkami opaziti njihova občutja in čustva,
- s prisotnostjo otroka prve starostne skupine v njem na lutkovni predstavi vzbuditi prijetna čustva in občutke.

1. cilj – S pomočjo lutke malčku olajšati separacijski stres v obdobju uvajanja.

Eden največjih razlogov, zakaj smo se odločili za to nalogo, je bil prav ta cilj. Namreč, kot je navedeno, smo se v Veseli hiši spopadali predvsem s pogostimi pojavi uvajanja novih otrok v vrtec, kar nam je bilo sicer v zadovoljstvo, a obenem velik problem.

Otrokom, ki so že bili uvedeni, je to predstavljalo veliko breme, saj se niso mogli osredotočiti na stvar, ki smo jo delali, niso imeli popolne pozornosti vzgojiteljic, saj so se te več posvečale otrokom, ki so se uvajali. Delovanje skupine so tudi otežili vedno novi obrazi (starši otrok, ki so se uvajali) v naši igralnici in tako lahko rečem, da smo se

težko zbrali in težko shajali s tedenskimi, mesečnimi in ne nazadnje letnimi načrti. Težko smo delovali kot suverena skupina otrok prve starostne skupine in skupine harmoničnosti. In tukaj smo vedeli, da je treba nekaj storiti. Pogosto smo se pri otrocih, ki so se uvajali, srečevali s težavami, kot jih je predstavil dr. Varjačič-Rajko v knjigi *Prvič v vrtec*:

- otrok noče v vrtec
- agresija
- odklanjanje hrane
- otrok noče spati
- otrok joče ob prihodu staršev
- hlipanje oz. ihtenje otroka

Zato smo uvedli lutke in začeli z našo raziskavo.

Kako je otrok lutko sprejel, ko starša ni bilo več ob njem, kako se je odzval ob njeni prisotnosti, kaj ga je najbolj pomirilo, kje smo si lahko vzgojiteljice najbolj pomagale ob uvajanjih. Vse to smo raziskovali in skrbno beležili.

2. cilj – S pomočjo lutke lažje uvajati kurikularne vsebine oz. naloge v prvi starostni skupini.

Ker smo imeli velike težave otrok pri koncentraciji, večje, kot so običajno, saj vsi vemo, da imajo otroci v zgodnjem otroštvu malo koncentracije, smo želeli in poskusili lutko uvesti tudi med predstavitvijo novih tematik za otroke. Tukaj smo lutko uporabljali pri pripovedovanju pravljic, listanju knjig, v glasbenem kotičku, pri uvedbi ustvarjalnega kotička, za pripovedovanje ... Skratka povsod, kjer smo lahko otrokom približali tematiko tistega dne in nekako dosegli želene cilje.

3. cilj – V spontani igri otrok z lutkami opaziti njihova čustva in občutja.

Ko so se otroci že nekako navadili lutk, nas je zanimalo, ali bodo po njih posegli tudi sami in ali lahko od njihove igre kaj opazimo. Predvsem nas je zanimalo, ali bodo preko njih že izrazili kakšna čustva, občutke in le-te delili z njihovimi prijatelji v skupini ali vzgojiteljico. Zanimale so nas njihove reakcije.

4. cilj – S prisotnostjo otroka prve starostne skupine na lutkovni predstavi, v njem vzbuditi prijetna čustva in občutke.

Ob dobrem poznavanju lutke nas je prav tako zanimalo, kako se otroci obnašajo med lutkovno predstavo. Najbolj nas je zanimalo, ali jih le-ta pritegne, ali lahko ostanejo koncentrirani in kako dolgo. Zanimali so nas njihovi občutki ob lutkovni predstavi in njihove reakcije med njo in po njej. V ta namen smo uprizorili dve lutkovni predstavi.

8.3 Delovne hipoteze

H1: S pomočjo lutke lahko malčku olajšamo separacijski stres v obdobju uvajanja.

H2: S pomočjo lutke lažje uvajamo kurikularne vsebine oz. naloge v prvi starostni skupini.

H3: V spontani igri z lutko otrok posreduje svoja čustva in občutke, na katere lahko pozoren vzgojitelj ustrezno reagira.

H4: S prisotnostjo, udeležbo otroka prve starostne skupine kot gledalca na lutkovni predstavi, mu omogočimo prvi stik z umetnostjo in v njem vzbudimo prijetna čustva in občutke.

8.4 Raziskovalna metoda

Uporabili smo deskriptivno kavzalno eksperimentalno metodo. Podatke smo zbirali z načrtnim in priložnostnim opazovanjem, s sprotim beleženjem, fotografiranjem in video zapisi. Prav tako pa smo uporabili še kavzalno neeksperimentalno metodo, kjer smo še uvedli anketni vprašalnik, ki smo ga razdelili vzgojiteljicam v Savinjski in Štajerski regiji. Zanimalo nas je njihovo mnenje o lutkah in njihova uporaba.

8.5 Postopki zbiranja podatkov

Z deskriptivno nalogo smo opisali uvajanje otrok v vrtec, lutko in njen pomen ter njeno vlogo v interakciji z otroki ter vlogo vzgojitelja pri tem. Opisali smo tudi igro otrok in pomen lutke v vzgojno-izobraževalnem procesu ter kako se lutka obnese v lutkovni predstavi pri otrocih prve starostne skupine. V drugem, eksperimentalnem delu pa smo s pomočjo lutke vsak dan skozi celotno šolsko leto 2012/2013 spodbujali otroke pri dnevni dejavnosti in pomagali otrokom »uvajanjčkom« hitreje olajšati uvajalno krizo. Uvajali smo lutko pri vseh dejavnostih in opazovali reakcije otrok od tem. Otroci so sodelovali v procesu od spoznavanja lutk, do njihove izdelave ter uprizoritve lutkovnih predstav.

Z neeksperimentalno metodo, kjer smo izdelali še anketni vprašalnik, smo želeli ugotoviti še druga mnenja o uporabi lutke v prvem starostnem oddelku. Vprašalnik je bil razdeljen med vzgojiteljice dveh regij, in sicer Savinjske in Štajerske regije. Anketne vprašalnike smo najprej predstavili ravnateljicam vrtcev, med katere je bilo nato razdeljenih 50 anketnih vprašalnikov. Od tega je bilo vrnjenih 31 anket.

8.6 Metoda obdelave podatkov

V zvezi z eksperimentalno metodo (projektom) je bilo potrebno podrobno pregledati ves slikovni in video zapis. Ugotovitve slikovnega in video materiala so dokumentirane z ustreznim številčenjem slikovnega in video materiala.

V zvezi z neeksperimentalno metodo (anketo) je bilo treba vse anketne vprašalnike dobro pregledati in jih statistično obdelati. Zaradi lažje interpretacije in preglednosti anketnih vprašanj zaprtega tipa smo podatke predstavili grafično.

8.7 Sredstvo in pripomočki raziskave

Med raziskavo smo potrebovali pisalo ter beležko, fotoaparata in video kamero, kamor smo skrbno beležili dobljene rezultate.

Med raziskavo smo uporabili animacijsko igračo, ročne, mimične ter prstne lutke, saj so po našem mnenju in mnenju mnogih strokovnjakov najbolj primerne za otroke prve starostne skupine. Lutka mora biti primernih mehkih materialov, prijetna in zanimiva na pogled in dostopna otrokom. Kar te vrste lutk zagotovo so, saj se otrok lahko z lutko poljubno rokuje, jo morebiti da v usta, jo mečka. Le-ta bo obdržala prvotno obliko in videz.

9 REZULTATI

9.1 Rezultati raziskave

9.1.1 *S pomočjo lutke malčku olajšati separacijski stres v obdobju uvajanja*

Velik ali največji del te raziskave je tako sestavljalo uvajanje novih otrok v vrtec. Kako jim olajšati separacijski stres, da ga kar se da najhitreje premagajo in da hitro začnemo delovati v skupini, kjer bo vladal red in umirjenost. V ta namen smo tako izbrali lutko – novo osebo v skupini. Zanimalo nas je, kako otroci lutko ob uvajanju sprejmejo, kakšni so njihovi odzivi, na kakšen način jo sprejmejo, kdaj jo sprejmejo, ali jo sploh sprejmejo, kako se do lutke odzivajo v prihodnje ... Vsa ta vprašanja so nam rojila po glavi, preden smo začeli raziskavo.

V Veselo hišo se je to šolsko leto vpisalo kar sedem novih otrok, ki so prihajali v vrtec različno. Na začetku šolskega leta torej septembra 2012 smo imeli v skupini šest otrok in v vrtec so tega meseca prišli trije novi otroci na uvajanje. Meseca oktobra se je število novih otrok zopet povečalo za dva otroka. Otroci, ki so dopolnili dve leti, so tudi sredi šolskega leta napredovali v starejšo skupino. Tako se je število otrok v jasličnem oddelku večalo in manjšalo večino šolskega leta. V povprečju smo tako imeli nekje dvanajst otrok prve starostne skupine.

Tako smo si na podlagi teh videnj, zastavili cilja:

- premagovanje separacijskega stresa s pomočjo lutke in
- sprejemanje novega okolja, otrok in vzgojiteljev s pomočjo lutke.

Oba cilja, ki smo si ju zastavili, sta podobna in združujeta najpomembneje, čimprejšnje otrokovo sprejemanje vrtca in njegovo socialno in emocionalno prilagoditev. K temu rezultatu veliko prispevajo starši in strokovno osebje vrtca.

- Primeri uvajanja z lutko – potek načrtovanje dejavnosti, reakcija otrok na lutko, sprejetje lutke

Vsakemu od otrok smo pristopili z različnimi metodami in drugačnim čustvenim pristopom. A pri vseh uvajanjih smo začeli z lutko. Največkrat je to bila ročna lutka pajek (Tinki Binki), ki je postala otrokom najljubša predvsem zaradi bibarje; Tiki Binki pajek. Če otrok te lutke ni sprejel, smo poskusili tudi z drugimi.

Posebnega sistema oziroma načrta dejavnosti pri uvajanju z lutko ni bilo. A vendar smo se odločili lutko predstaviti otroku že ob prisotnosti starša. Lutko smo prvič predstavili otroku med uvajanjem, kjer je bil prisoten njegov starš, tako sta si skupaj s staršem ogledala dejavnosti z lutko, ki smo jih izvajali. Lutko smo tako imeli ves čas s seboj. Ko je otrok prvič prišel v vrtec brez starša in sta se na vratih poslovila, je z nami po otroka šla tudi lutka. In tako se je začelo. Z lutko smo delali spontano, glede na dano situacijo in nismo imeli vnaprej pripravljenega scenarija. Dobili smo različne primere otrok ter reakcij na lutko.

- Primeri in reakcije otrok med uvajanjem in sprejetje lutk

1. primer: Deček J (11 mesecev)

Sprejem otroka od starša: Deček J je prišel skupaj na uvajanje še z dvema otrokoma, ki sta se prišla prav tako uvajat. V skupini smo tako bili; jaz, vzgojiteljica, naša narejena, dve mami in dva očeta ter šest otrok. Vzgojiteljica in nadrejena sta se tako posvetili staršem ter poizvedovali še podrobnosti o njihovih otrocih, mi pa smo imeli dejavnosti z lutko. Igralnica je bila polna novih obrazov, zato tudi dejavnost ni najbolje potekala. Deček pa je lutko ves čas opazoval in počasi plazil proti nam, vendar zaradi nezaupljivosti še ni prišel čisto do nas. Vse tri dni, dokler so bili v igralnici starši, je bil deček vedno bližje nam, najbolj pa mu je bila vseč ročna lutka kuža Uhec, ki je sodelovala pri pesmici Kuža pazi, ki jo je po besedah starša, deček oboževal. Deček je oboževal Uhca in se ga razveselil tudi prvi dan, ko se je od staršev poslovil že pri vratih. Skočil je v moj objem in se začel stiskati v objemu Uhca, tako sploh ni opazil, da staršev ni.

Hranjenje: V času uvajanja ima v vrtcu mnogo otrok velike težave pri hranjenju in sprejemanju tekočin. Vendar deček teh težav ni imel. Ves čas je imel med hranjenjem v roki lutko kužka Uhca, ki je bil mnogokrat premočen in umazan. Velike težave nam je delalo odvajanje dečka J od kužka med kosilom, saj pri kosilu ni higiensko niti priporočljivo, da ima otrok kakršno koli igračo v rokah.

Spanje: Deček J je z Uhcem tudi spal in od prvega dne s spanjem nismo imeli težav, deček je spal celi dve uri v objemu svojega prijatelja Uhca.

Igra: Deček se je z Uhcem ves čas igral, ga nosil povsod. Pri vseh dejavnostih je bila lutka kuža Uhec prisotna in gorje tistemu otroku, ki mu ga je poskušal vzeti. Deček se je hitro razjezil in kadar mu je Uhca skušal kdo vzeti, se je začel glasno jokati. Pri igri smo tako dečka J slišali prvič jokati.

Komunikacija: Deček J se je v skupino zaradi ročne lutke kužka Uhca hitro vklopil in dolgo ni bil niti opazen, saj se je sam igral s svojim prijateljem. Lutke se kmalu ni smel dotakniti nihče, razen njega. Kljub pogovoru z njim in raznim pregovorim, se ni dal

pregovoriti. Deček še ni znal govoriti, zato je komuniciral preko kretenj, joka, mimiko obraza, očesnim stikom. Posebne komunikacije ni želel. Lahko rečemo, da smo bili vzgojiteljica in otroci pri njem stranska vloga, saj on je našel zaveznika v lutki in komuniciral le z njo. Vse, dokler ni odšel iz vrtca. Do drugih otrok je bil strpen, prijazen, a se jim ni posvečal. Izrazil je le jezo, če ga je kdo ujezil.

Sodelovanje v skupini: Deček je bil nekako bolj zase v skupini, ni sodeloval pri dejavnostih, bil je individualist do zadnjega dne. Deček je namreč po dveh mesecih bivanja v vrtcu odšel v javni vrtec. Deček tako separacijskega stresa sploh ni doživel, nikoli ni jokal, hitro se je privadil na novo okolje, na nove ljudi. Večino časa je bil Uhec le njegov in si ga je prilastil, kar je nam nato predstavljalo že manjši problem. Saj je bila ta lutka z njim povsod, najtežje pa je bilo slovo od lutke, ko je deček odšel domov. Nekaj časa je lutka odhajala z njim domov, nato tega nismo več dopustili, saj so tako želeli njegovi starši. Zakaj so se tako odločili, ni bilo nikoli znano. Pri vratih je bilo tako mnogo solza. Skratka to je bil prvi poskus uvajanja z lutko in ta nas je zelo pozitivno presenetil in lahko rečemo, da se je deček skoraj malo preveč navezal na to lutko. Seveda v pozitivnem smislu, saj je bila tukaj lutka dober most med otrokom in vrtcem.

Slika 1: Ročna lutka kuža Uhec, z dečkom J je sodelovala pri vseh dejavnostih in ga spremljala povsod.

2. primer: Deček O (16 mesecev)

Sprejem otroka od staršev: Deček O je v vrtec prišel enak čas kot deček J, vendar pa ga naše dejavnosti z lutko niso preveč zanimale. Deček O si je ogledoval igralnico, nove obraze, otroke in bil priklenjen v naročje njegove mame. Ko je prišel dan ločitve dečka s staršem, je to bilo stresno. Otrok in mati sta skupaj jokala in že je bilo jasno, da bo deček potreboval dlje časa, da se bo navadil vrtca in ga sprejel. Deček je jokal ob nošenju, stiskanju, petju pesmic, bibarij, vzgojiteljica je večino časa posvečala le njemu. Tudi lutka se mu ni zdela zanimiva, le-to je odrival in zavračal. Tako je potekalo skoraj ves teden, potolažil se je le ob svoji steklenički z vodo.

Hranjenje: Deček je sprejemal vodo le iz svoje stekleničke, hrano je odklanjal. Prvič je deček lutko sprejel na stolčku za hranjenje v času kosila, ko ga je le-ta od daleč animirala. To je bila ročna lutka pajek. Pajek se je skrival pod stolom in se nato prikazal. Bilo je, kot da bi se z njim igral igrico »Ni – Ni, Ku – Ku«. Otrok je pajka iskal in ob tem začel jesti žlico po žlico, ne da bi se tega zavedal.

Spanje: Težave so nastopile tudi pri spanju in tukaj lutka ni imela vpliva. Deček O se je potolažil le ob svoji steklenički

Igra: Skoraj dva tedna je trajalo, da se je deček prič zaigral v igralnici. Največkrat se je zatekel do škatle s kockami. Lutk si ni vzel sam, a ob dejavnosti, ki je potekala z lutko, je le to skrbno opazoval in gledal. Ob bibariji Tinki Binki pajek je prvič celo ploskal in se nasmehnil. Bil je individualist pri igri. Ob večjem približanju otroka, se je počutil ogroženega in je večkrat le-tega ugriznil brez razloga. Tukaj je imela lutka Tinki Binki pajek veliko vlogo, saj je bila nanj jezna, da je to storil in ga posedla na stol. Deček je bil ob vsakem napadu na otroka žalosten z lutko, saj je bila nanj žalostna tudi lutka, zato je kmalu z grizenjem in praskanjem končal. Zaigrati se ni znal.

Komunikacija: Otrok je užival v naročju vzgojiteljice ali pomočnice. Pri njej se je sprostil in pri vseh dejavnostih sodeloval, kolikor je lahko. Komunikacija je bila neverbalna. Deček je kazal, kaj si želi, pogostokrat je pokazal tudi na lutko pajka, ki ga je med vsemi lutkami najbolj sprejel. Svoja čustva je izkazoval s kretnjami, jokom, napadi ostalih otrok, mimiko obraza. Posebne komunikacije med njim in otroci ni bilo, saj so se ga vsi otroci bali.

Sodelovanje v skupini: Deček O v skupini ni veliko sodeloval, tudi dejavnosti ga niso zanimale. On je bolj opazoval dogajanje ali pa želel pridobiti vzgojiteljico pozornost. Ker ni zaupal drugim otrokom, je do njih bil agresiven in jim pogostokrat zadal bolečine (ugriz, praska). Lutka pajek ga je čez čas prevzela in je le njo opazoval v dejavnostih, sam si je ni vzel. Največji napredek je lutka pri njem povzročila pri hranjenju. Med uvajanjem in lajšanjem uvajalne krize pa lutka ni bila uspešna.

Slika 2: Deček O in ročna lutka pajek Tinki Binki v času njegovega uvajanja, njegovo sprejetje lutke in lutka kot stalna spremljevalka pri hranjenju.

3. primer: Deklica Z (14 mesecev):

Prvi sprejem otroka od starša je bil za deklico stresen. Jokala je tako močno, da smo prva dva dni starše poklicali prej kot običajno. Ni je potolažil nihče. Ročna lutka pajek, ki jo je prve dni očarala, je ob sprejemu v igralnico ni potolažila. Po kakšnem tednu se je deklica umirila in se začela odzivati na otroke, igrače v igralnici, a ob lutkah se ni počutila dobro. Pri hranjenju ni imela težav, tudi med uvajalnim obdobjem se je med hranjenjem pomirila. Tudi spanje ji ni predstavljal težav, saj je bila v času kosila že zelo zaspana in izmučena. Komunikacija je bila neverbalna, povedala je le nekaj besed, kot so »pila, ama, ne, ja«, ostalo je nakazala s kretnjami ali mimiko obraza. Rada se je stisnila v objem in kmalu, v roku dveh mesecev, vzljubila otroke in z njimi plesala, jih božala, jih oponašala ter se z njimi igrala. Komunikacija med njimi je bila prav tako neverbalna z različnimi zvoki, ki so jih razumeli le oni. Deklica ni imela posebej ljube lutke, dolgo je potrebovala, da so jo lutke začele zanimati. Prišle smo do zaključka, da je verjetno lutka pri deklici vzbudila napačna občutja in dala občutek, kot da ji je ona vzela mamico v času vrtca. Ko je bila deklica stara eno leto in pol, se je z

lutkami prvič začela igrati samostojno in tudi pristopila bližje k lutkovnim dejavnostim. Tukaj lutka oziroma naše delo z lutko med njenim uvajanjem nista veliko doprinesla. So jo pa lutke začele zanimati kasneje, ko se je na vrtec že lepo privadila. Zato lahko rečemo, da so tudi tukaj lutke imele doprinos pri deklici, le potrebovala je čas, da se je nanje navadila.

Slika 3: Prikazuje deklico Z v interakciji z mimično lutko kravico Katko. Nezanimanje in nesproščenost ob lutkovnih dejavnostih.

4. primer: Deklica L (12 mesecev)

V vrtec je prišla z zelo zaskrbljeno mamo. A deklici se je takoj videlo, da bo v vrtcu uživala. Deklica je že prvi trenutek zapustila mamino naročje in začela raziskovati. Ni se bala nobenega odraslega, otroka, nobenih igrač, vse je opazovala z velikim zanimanjem in vnemo. Ko smo ji v času uvajanja približali lutko, na začetku je bila to prstna lutka in se jo z njo dotaknili, je njen obraz zasijal od sreče, njena usta pa so se na veliko nasmehnila. Deklica ni imela uvajalne krize, ni imela težav s hranjenjem ali spanjem. Igrala se je od prvega trenutka, ko je prišla v vrtec in tudi otroke je vzljubila v trenutku. Deklica je lutke večkrat vzela iz škatle in jih nosila po igralnici, z njimi plesala, uprizorila bibarijo Tinki Binki pajek, se z njimi ljubkovala. Če ji je kdo vzel lutko iz rok, pa je le-to prepustila in si vzela drugo lutko, ni imela najljubše lutke. Komunikacija je potekala neverbalno, saj deklica zaradi dude, ki jo je imela v ustih, dolgo ni spregovorila. Z otroki in vzgojiteljem je komunicirala s kretnjami, očesnim stikom, mimiko obraza in raznimi zvoki.

Slika 4: Deklica L in njen ljubkovalni odnos z mimično lutko Katko.

5. primer: Deček T (10 mesecev)

Ob prvem odhodu mame je zelo jokal. Kljub sprejemu ročne lutke pajka ga ta ni potolažila. Potolažile so ga le pesmice in objem vzgojiteljice. Vsak dan pa se je pri dečku videl napredek sprejema lutke, saj se je za dlje časa umiril ob prisotnosti le-te. Zelo kmalu je deček dovolil osebni stik z lutko in kmalu se je zgodila kemija med njima. Deček se je z lutko v rokah počutil dobro. Z njo se je stiskal, na začetku uvajanja tudi jedel, spal. Zaigrati se ni znal in je bil dolgo časa le opazovalec in ni sodeloval v skupini. Prvo njegovo aktivno sodelovanje in sodelovanje v odnosih z lutko smo zasledili nekje po treh mesecih uvajanja. Komuniciral je neverbalno.

6. Primer: Deklica I (11 mesecev)

Ob prvem odhodu mame ni jokala. Zelo jo je namreč zamotila mimična lutka krava Katka, ki jo je opazovala v utrip. Všeč so ji bila njena premična usta, kamor je vtikala svoj prst in se pri tem smehljala. Ko je deklica po dobrem tednu uvajanja ugotovila, da mame ni v igralnici in da jo tukaj pušča, je doživela krizo. Potolažila se je le v naročju, zraven pa je rada imela kravo Katko, ki ji je prepevala, jo tolažila. Med uvajalno krizo ni imela težav s spanjem ali hranjenjem. Le najbolje se je počutila v naročju. Da je deklica sprejela otroke in novo okolje je trajalo nekje tri tedne, ko se je spet samostojno zaigrala v igralnici. Družba otrok ji ni prijala. Največkrat se je igrala z lutkami (predvsem mimično lutko Katko), kockami, rada je risala. Komunikacija je bila neverbalna. Deklica je le kazala, kaj želi, njenega glasu nismo slišali, razen med jokom. Deklica je po 3 mesecih odšla iz vrtca.

Slika 5: Deklica I in deček O opazujeta ročno lutko Tinki Binki pajka. Dečka O ta le malo umiri, medtem ko deklica I le tega opazuje, a se raje posveča mimični lutki kravici Katki, ki jo ima v naročju.

Primer 7: Deklica N (11 mesecev)

Ob odhodu mame zelo joče. Ne sprejme nobene tolažbe. Odriva vzgojiteljico, ki jo ima v naročju, na tleh igralnice joče neutrudljivo. Zaradi hude krize pridejo po deklico prej. Na vratih smo opazili, da se umiri ob svoji igrački. Naslednji dan prinesejo s sabo v vrtec tudi to igračo in doživeli smo preobrat. Deklica N odide v igralnico za svojo igračo brez solza in odsotnosti mame sploh ni opazila. Ob stiskanju svoje igrače se počuti bolje. Skupaj z njo začneta opazovati okolico, igrače, otroke ... Ob animaciji njene igrače se deklica prvič nasmehne, všeč ji je, če jo ta boža, se z njo igra skrivalnice. Ko se deklica popolnoma sprosti, se začne igrati z igračami v igralnici, a njena igrača je bila skoraj 3 mesece z njo. Dejavnosti z našimi lutkami je niso zanimale. Rada se je zaigrala s kockami, lesenimi sestavljančkami, natikankami. V naročju s svojo igračo, ki smo jo poimenovali Rdečko, je spala, jedla le, če jo je ta od daleč opazovala. Deklica je imela le kratko in rahlo uvajalno krizo, ki je trajala dober teden. Komunicirala je neverbalno. Le s kretnjami, mimiko obraza ter glasnimi zvoki. Deklica po 5 mesecih odide iz vrtca.

Slika 6: Deklica N v objemu njene igrčke Rdečke zaspri vsak dan.

9.1.2 S pomočjo lutke lažje uvajamo kurikularne vsebine oz. naloge v prvi starostni skupini

Z raziskavo smo želeli raziskati tudi področje izobraževanja predšolskih otrok oziroma otrok prve starostne skupine, saj nam je tudi to delalo nekaj preglavic. Otroci zaradi nenehnega prihajanja novih otrok niso sledili programu, bili so zmedeni, podivjani in težko obvladljivi. Težko jih je bilo motivirati in animirati. Jok otrok, ki so prišli na uvajanje in stalna prisotnost novih obrazov v igralnici nam je podirala dnevno rutino in dejavnosti, ki so bile načrtovane za tisti dan. Zato smo se tudi tukaj odločili uporabiti lutko in jo vplesti v dnevni načrt kot pomočnico pri predajanju znanja otrokom. Največkrat je tukaj sodelovala naša lutka ljubljenska Tinki Binki pajek, ki je glede na tematiko povabila k predajanju znanj tudi druge lutke.

Otroci pred uvedbo lutke:

- niso sledili trenutnim tematikam v vrtcu,
- so tekali po igralnici,
- bili so brez koncentracije,
- razmetavali igrače po igralnici ...

Tukaj smo želeli uvesti v skupino harmoničnost in umirjenost otrok ter da vsaj malo sledijo tematikam, ki smo jih imeli v načrtu. Želeli smo, da skupina sodeluje pri dejavnostih in da začnemo delovati kot Montessori vrtec, ki strmi k umirjenosti otrok.

Cilji, ki smo si jih zastavili:

- lažje sledenje kurikularnim tematikam, ki jih obravnavamo,
- večja koncentracija ob dejavnostih, ki jih izvajamo in ob podajanju novih znanj.
- Primeri o uvajanju novih kurikularnih vsebin z lutko – potek načrtovanje dejavnosti, reakcija otrok na lutko

Ko smo začeli lutko uvajati kot pomočnico pri predajanju novih znaj otrok oziroma pri uvajanju novih kurikularnih vsebin, so bili otroci zelo navdušeni. Dogajalo se je nekaj novega in vsi so bili pri lutki. Tinki Binki pajek jih je najprej privabil z našo bibarijo, nato pa povedal, kaj bomo danes počeli. Predstavljal je tudi svoje prijatelje, ker so mu pogostokrat znanje prenašali prav oni. Skratka pisan svet lutk je vedno znova pritegnil naše najmlajše. Dejavnosti so potekale načrtovano, glede na mesečno tematiko, ki smo jo zastavili na začetku leta.

Otroci so tako s pomočjo lutk spoznali svoje telo, letne čase jesen, zimo, poletje in pomlad, kmetijo in živali na njej, v mesecu zdravja smo se posvetili zdravniku in zdravju in še mnogo drugih tematik. Lutka je pomagala tudi v glasbenem kotičku, pri prebiranju knjig, ustvarjanju reda, pri higieni in še marsikje.

- Primeri in reakcije otrok med uvajanjem in sprejetje lutk

1. primer: Tematika: Mesec zdravja – zdravnik

V mesecu zdravja smo se odločili otrokom približati zdravnika. Kdaj gremo k zdravniku, kdo je zdravnik, kaj dela zdravnik in na vse zadnje otrokom v zdravnika viliti zaupanje.

Video zapis 3: Tukaj smo zdravnika predstavljali sami, ročna lutka miška (ki smo jo izdelali sami), pa je bila naš pomočnik. Otrokom smo skupaj predstavili zdravnika, skupaj smo sodelovali v oblačenju lutke in skupaj smo ugotovili, kaj vse zdravnik dela. Skupaj smo poslušali srce in se o zdravniku pogovarjali. Otroci so ob miški zelo uživali in želeli veliko njenega osebne dotika. Zanimiva jim je bila predvsem zaradi njenega noska, saj je bil njen nosek naš prst. Otroci so ob dejavnosti uživali in si miško za vedno zapomnili kot pomočnico zdravnika. Povratne informacije, ki smo jih dobili od staršev, pa si bile odlične. Povedali so nam, da se otroci zdravnika ne bojijo več, da pogostokrat zdravnika vprašajo po miški in da pustijo, da jih zdravnik pregleda. Redko kdaj pa so imeli težave pri jemanju zdravil. Seveda to so bili le posamezniki, a naš namen je bil dosežen.

To je bil prvi poskus uvedbe lutke med kurikularne vsebine in otroci so to zelo lepo sprejeli.

Video zapis 1: Prikazuje ljubkovanje z lutko miško in poslušanje otrokovega srca skupaj z miško in zdravnikom.

2. primer: Tematika: Moje telo

Kljub temu, da spoznavanje prijateljev in svojega telesa otroci po letnem načrtu spoznavajo na začetku novega šolskega leta, smo ugotovili, da naši otroci svojega telesa niso poznali. Dobili smo idealno priliko, da to tematiko znova odpremo, saj smo imeli za domače branje knjigo: *Podobe: Moje telo*. Tukaj nam je prišel v veliko pomoč Tinki Binki pajek, ki za začetek predstavi otrokom svoje telo, nato pa jih spraševal o njihovih delih telesa. Začuden je strmel vanje, ker svojega telesa niso poznali in jim tako predstavil knjigo. Skupaj so si jo ogledali in sproti kazali na dele telesa, ki so bili v knjigi. Naslednje dni je Tinki Binki prinesel v vrtec ogledalo, kjer so se otroci tudi opazovali. Opazovali so dele telesa in telesa prijateljev. Tinki Binki jim je nato izrezal glavo, nos, usta in lase ter povedal, da so to oni sami in se morajo sami sestaviti. Otroci so ob usvojitvi vse to sami prilepili ob opazovanju svoje podobe v ogledalu. Nato so si pobarvali trebušček, skupaj smo obrisali in pobarvali stopala in odtisnili dlani. Vzgojiteljica je vse skupaj povezala. Otroci so tako naredili vsak svojo lutko, ki so jo s ponosom pokazali staršem. Dele telesa so lepo usvojili, ob izdelavi lutke pa smo se vsi zabavali. Bila je ena prvih ustvarjalnih dejavnosti, ki je bila otrokom zanimiva in so ob končanju le-te nekateri tudi jokali. Vsi otroci so se zelo želeli igrati z lutko, a zaradi želje staršev, jim le-teh nisem dala, saj so jih starši odnesli domov v spomin.

Ves proces spoznavanja telesa je bil zanimiv, razigran in s pomočjo ustvarjalnih delavnic in lutke Tinki Binkija so si dele telesa hitro in dobro zapolnili.

Slika 7: Otroci ob spoznavanju svojega telesa in ustvarjanju sebe.

3. primer: Tematika: Sonce.

Tinki Binki pajek je otrokom prav tako predstavil palično lutko Sonce in povedal, kako zelo nevaren je. Sonce je tako otrokom predstavilo, kako se zaščititi pred opeklinami in kaj početi na vroč sončen dan. Otroci so lutko opazovali ter ubogali njene ukaze. Med izvedbo so se mazali s kremo, zaščitili s sončnimi očali in klobuki ter se skrivali v senci pod dežniki. Tukaj smo skupaj z lutkami dosegli, da so se otroci v poletnem času dovolili namazati s kremo za sončenje in da so imeli redno na glavi klobuk ter da so zaužili dovolj tekočine. Otroci so se ob dogovoru tudi zadrževali v senci.

Slika 8: Prikaz lutke na palici

4. primer: Tematika: Na kmetiji

V jesenskem času smo otrokom predstavljali živali na kmetiji, k čemur nas je popeljala mimična lutka krava Katka, ki jo je predhodno že najavil naš Tinki Binki pajek. Kravica se je otrokom predstavila, povedala, kaj dela na kmetiji in predvsem, kateri prijatelji so z njo na kmetiji. Skupaj si v knjigi ogledajo tudi različne živali. Otroci lepo sodelujejo, med izvedbo jim koncentracija tudi popusti.

Video zapis 2: Kravica Katka predstavi sebe ter svoje prijatelje, želi si sodelovanja otrok, zato jih sprašuje po živalskih glasovih. Skupaj tudi zapojejo znano pesmico na kmetiji.

Otroci spoznavajo živali in živalske glasove in tako večkrat slišijo pesmico Na kmetiji.

Video zapis 3: Kravica Katka skupaj z otroki lista knjigo o živalih, kljub temu, da niso vse s kmetije, z otroki utrjuje zvoke živali. Med analizo posnetka te dejavnosti vidimo in slišimo deklico, ki joka – bila je v drugem tednu uvajanja. Katka jo je že malo zamotila, vendar le v mojem objemu, drugače je še vedno pogosto jokala.

Pri tej tematiki so se otroci o živalih veliko naučili. Poznali in prepoznali so ne le zvokov vseh živali s kmetije, temveč tudi druge zvoke živali ter vse znali poimenovati. Pokazali so tudi kretne živali, ki smo jih veliko vadili s kravico Katko med gibalnimi vajami. Čez čas pa so se tudi že malo pridružili med izvajanjem pesmi Na kmetiji. Tukaj je bila mimična lutka Katka zelo v pomoč.

Slika 9: Prikazuje video zapis 2 in 3 med delovanjem in izvajanjem kurikularnih vsebin, na kmetiji, z lutko

9.1.3 Lutka v spontani igri otrok, opazovanje njihovih čustev in občutij

Ker so se otroci pred uvedbo lutk bolj igrali z drugimi igračkami in materiali nas je zanimalo, ali bodo otroci lutke, sedaj, ko so jih spoznali, večkrat samostojno vzeli in se z njimi spontano igrali. Zanimala nas je njihova igra, potek te igre in občutja med igro in ali lahko med njihovo igro opazimo njihova čustva in občutja.

Težko je bilo opazovati otroke med njihovo spontano igro, saj je spontana igra po navadi trajala med pripravami na zajtrk, malico ter kosilo. Ker je center Vesela hiša privatna ustanova, smo za vse to morali poskrbeti sami. Ampak vseeno smo prišli do nekaterih zaključkov.

Tukaj smo si pred opazovanjem zastavili le en sam cilj:

- Opaziti kakršna koli čustva med spontano igro otroka z lutko.

Delo z lutko nas je precej prevzelo in zanimalo nas je, ali lahko prevzame tudi otroke prve starostne skupine. Ali lahko lutka v njih vzbudi določena čustva ali občutja, ki jih lahko opazimo in ali lahko otroku kako pomagamo?

- Primeri spontane igre otrok z lutkami, opaziti njihova čustva in občutja

Otroke smo tako spremljali, kadar je bilo mogoče, saj varnost otrok zaradi raziskave ne sme biti ogrožena. Pogostokrat je bila v času spontane igre, ki je bila v času zajtrka, malice in kosila, v igralnici le ena vzgojiteljica. Zato smo otroke raziskovali, kadar je bilo v vrtcu manj otrok, da smo le-te lahko budno spremljali.

Otroci so po uvedbi lutk v igralnici sedaj le-te pogosto vzeli v roke. Z njimi so se tolažili, se gledali, pogovarjali, tekali po igralnici, peli pesmice, gledali knjige ... Mi pa smo tukaj skušali opazovati njihovo mimiko obraza, kretnje, zvoke, govor itd.

- Primeri spontane igre otrok z lutko

1. primer: Deklica L (21mesecev)

Deklica se je pogosto zaigrala z lutkami, pogostokrat si je vzela našo ročno lutko Tinki Binki pajka, kjer je pela njegovo bibarijo in kazala kretnje. Pajka je opazovala ob premikanju, ga božala. Do njega je bila zelo zaščitniška.

Video zapis 4: Prikazuje deklico med umirjenim sedenjem in opazovanjem pajka. Deklica je umirjena in želi si njegove pesmice. Tukaj ji mi priskočimo na pomoč in skupaj zapojemo, ona pa uprizori. Na koncu video zapisa je vidno, kako ji deklica Z želi pajka na vso moč vzeti. Deklica L se razjezi in hitro najde zaledje pri nas. Na njenem obrazu je vidna žalost. V očeh deklice Z, katera ji želi lutko vzeti, pa je vidna navihanost in vztrajnost.

Video zapis 4: Deklica L z žalostnim obrazom in lutko v rokah

2 Primer: Spontana igra med otroki:

Video zapis 5: Otrokom smo na mizo postavili lutke in jih opazovali. Otroci so si vzeli lutke in se začeli z njimi igrati. Zraven so vključevali tudi nas. Kadar je lutka v njihovih rokah spregovorila, so otroci temu primerno spremenili glas. Med seboj so si jemali igrače, vidna je bila razočaranost, jeza, navihanost, veselje. Otroci so glede na situacijo menjali razpoloženja. Lepo pa je vidna tudi želja po objemu, saj si deklica v posnetku nabira lutke in jih stiska.

Video zapis 5: Vidno veliko zanimanje za lutke, želja po objemu in navihanost otrok.

3. primer: Bibarija Tinki Binki pajek

Najpogosteje smo opažali, da imajo otroci veliko željo po lutkah, kadar so te prijeli in začeli z njimi kaj nakazovati. Naša lutka Tinki Binki pajek je bila znana po bibariji in preden je pajek začel govoriti, je otroke privabil k sebi prav s to bibarijo.

Deklica A (18 mesecev) je oboževala lutke, a je bila pogostokrat bolna, zato je zamudila veliko dejavnosti z lutkami. Kadar je želela, da bi vzgojiteljica poprijela po lutki, je začela nakazovati bibarijo Tinki Binkija. Nikoli ne bomo pozabili izraza na njenem obrazu, kako je zasijal, ko smo lutko oživali in se je le-ta začela z njo pogovarjati. Oboževala je njene dotike in jo opazovala v utrip.

Slika 10: Deklica A ob izvajanju bibarije s Tinki Binki pajkom in njeno zadovoljstvo na obrazu.

Bibarija Tinki Binki Pajek:

Tinki Binki pajek, gre po niti gor (z rokami pokažemo gor),
začelo deževati, zato je padel dol (z rokami se spustimo dol).
Posijalo sonce in posušilo pajka (z rokami pobožamo drugo roko),
in Tinki Binki pajek, gre po niti gor (z rokami pokažemo gor).

- S prisotnostjo otroka prve starostne skupine na lutkovni predstavi –
v njem vzbuditi prijetna čustva in občutke

Ali si lahko otroci prve starostne skupine prav tako ogledajo lutkovno predstavo in to spremljajo ter od nje kaj odnesejo? Močno nas je zanimalo, kakšna naj bo lutkovna predstava za otroke prve starostne skupine, da ob njej ostanejo zbrani in v njej tudi sodelujejo.

V Veseli hiši se pred našo raziskavo z lutkami niso ukvarjali, bile so le okras igralnice in sredstvo za raznašanje po igralnici. Po nekajmesečnem uvajanju lutk v vrtec smo priredili v vrtcu pomladno lutkovno predstavo: Kroki se ženi, ki je bila predstavljena vsem trem vrtčevskim skupinam hkrati. Naslednja predstava je sledila kakšen mesec kasneje z naslovom: Volk išče prijatelja, ki je bila predstavljena vsaki skupini posebej.

Pred izvedbama lutkovnih predstav smo si zastavili cilja:

- otroci prve starostne skupine lutkovno predstavo opazujejo in v njej sodelujejo,
- otroci prve starostne skupine se ob predstavi zabavajo

Primeri otrok prve starostne skupine med predstavami – potek načrtovanje dejavnosti, reakcija otrok na lutko

- 1. predstava: Kroki se ženi

Načrtovanje lutkovnih predstav je bilo zahtevno, saj je bilo treba narediti scenarij, lutke in sceno v ozadju. Te naloge nadrejena ni podala nam, a smo prav tako pomagali pri barvanju lutk in scene, kakršno so si zamislile kolegice. Na dan predstave smo odšli na igrišče vrtca, kjer je bilo že vse postavljeno. Vse otroke smo posedli na stole ter blazine in začela se je predstava. Predstava je ponazarjala pomladni čas, in sicer vrano Krokija, ki je iskal svojo nevesto. Pri iskanju so mu pomagali trobentica, zvonček in pomladno sonce.

- 2. predstava: Volk išče prijatelja

To predstavo smo izvedli mesec dni pozneje z naslovom: Volk išče prijatelja, ki pa je potrebovala le scenarij, saj smo lutke in sceno že imeli. Izmislili smo si predstavo, pri kateri je bil volk žalosten, saj ga zaradi njegovega slovesa po strašni gozdni pošasti nihče ni maral. Živali v gozdu so se ga bale, dokler mu otroci niso postali prijatelji. Ko so živali videle, kako prijazen je volk, so vse želele biti njegove prijateljice. Predstavo smo izvedli v igralnici, otroci so k predstavi pristopili sami.

Primeri in reakcije otrok med lutkovno predstavo

- 1. primer: Kroki se ženi

Med lutkovno predstavo smo vsi, ne le otroci, doživeli razočaranje. Otroci so bili namreč zunaj in nepremično bi morali sedeti na stoli in blazinah, ki so bili postavljeni tesno skupaj. Preden se je predstava začela, smo otroke pol ure lovili po igrišču, da so se ti posedli. Med predstavo pa so se za kratek čas umirili in opazovali. Izza lutkovne scene je bilo slišati polno smeha kolegic, ki so predstavo izvajale, ploske lutke na palici pa so se tako gibale zelo nerealno. Koncentracija je otrokom popustila in začeli so se približevati lutkovni sceni. Tukaj smo zopet začeli otroke loviti in vsakega posebej posedati nazaj na njegovo mesto. Ko je bila predstava končana, so vsi otroci, ne le otroci prve starostne skupine, oddrveli na igrala. Starejše otroke smo povpraševali,

kakšna je bila predstava in ali jim je bila všeč. Ugotovili smo, da niti starejši otroci niso sledili predstavi, kaj šele naši najmlajši. Tako da od te predstave otroci niso odnesli ničesar. Ob njej so bili le nervozni in polni začudenja.

Slika 11: Lutkovna predstava Kroki se ženi in neprofesionalnost kolegic ob izvajanju le-te.

- 2. primer: Volk išče prijatelja

Lutkovno predstavo Volk išče prijatelja, smo skupaj s kolegico izvedli mesec dni pozneje, saj smo želeli ugotoviti, ali otroci prve starostne skupine lahko od predstave kaj odnesejo in le-to z zanimanjem opazujejo.

Lutkovno predstavo smo izvedli v igralnici z ročno lutko Volkom, ki smo ga imeli v vrtcu že dlje časa, druge stranske vloge so bile prav tako lutke vrtca. Tudi sceno smo imele kar vrtčevsko, tako da v to lutkovno predstavo nismo vnesli toliko truda, kot pri prejšnji predstavi. Napisali smo le kratek scenarij, ki smo ga potem prilagajali glede na situacijo v igralnici.

Sceno in lutke smo postavili na tla igralnice in začeli z izvedbo. Kmalu so otroci opazili dogajanje na tleh in prišli do lutkovne predstave, ki so jo lepo opazovali. Všeč

jim je bil žalosten volk in všeč jim je bilo, da so se lahko lutke dotaknili in tako potolažili žalostnega volka. Opazili smo, da otroci prve starostne skupine potrebujejo neposreden stik z lutko, da lahko od blizu opazujejo in krajšo lutkovno predstavo. Ta je trajala nekje 10 minut.

Skratka večina otrok je zdržala celotno predstavo in po predstavi so volka tudi želeli prijeti. Kar smo rešili tako, da smo si volka podajali v krogu in ga stisnili v znak prijateljstva.

Slika 12: Lutkovna predstava Volk išče prijatelja in otroci med njo

9.1.4 Evalvacija in rezultati raziskave

Med našo raziskavo smo ugotovili, da so lutke resnično tako čarobne, kot pravijo. Ne le, da so nam pomagale pri uvajanju otrok, kar je konec koncev naš največji problem. Pomagale so nam tudi pri hranjenju otrok, pri spanju, lažšanju otrokove agresije do drugih otrok in vzgojiteljev ter pri celotnem nadzoru skupine. Pomagale so nam celo med podajanjem novih znanj otrokom ali le pri utrjevanju starih. Preko njih smo ugotovili otrokova čustva in občutke in za otroke prve starostne skupine poskusili uprizoriti lutkovno predstavo.

Lutka nam je resnično pomagala in v igralnico skupine prinesla neko ravnovesje. Naša skupinica je kljub uvajanju novih otrok vsak mesec začela delovati kot skupina. Skupaj z lutko smo se učili, preko nje izražali čustva, peli pesmice, listali knjige, brali knjige ... Skratka, veliko smo postorili skupaj. Otroci so lutki sledili in jo konec koncev tudi ubogali.

Skupina je postala umirjena in z njo se je resnično lepo delalo. Niso nas motila več nova uvajanja in novi obrazi v igralnici. Lepo smo se držali letnega načrta in ga po večini tudi dosegli.

Prepričani smo, da je lutka prinesla v našo igralnico med naše otroke velike spremembe. Da pa otroci lutko resnično vzljubijo, je zelo pomembno vzgojiteljevo delo z njo. Tukaj priznamo, da še nismo dovolj dobri in da se bomo morali pri rokovanju z lutko še marsikaj naučiti. Učimo pa se celo življenje, a nekje je bilo treba začeti. In mi smo prav tako kot otroci prvi stik z lutko doživela z njimi. Prepričani smo, da nas bo lutka v našem nadaljnjem delu še mnogokrat presenetila.

9.2 Rezultati anketnega vprašalnika

Predstavljamo podatke, ki so za vsako vprašanje podani v obliki grafa. Rezultati so podani v odstotkih.

9.2.1 Raziskovalna vprašanja anketnega vprašalnika

1. So lutke dovolj zastopan vzgojno-didaktičen pripomoček?
2. Se lutke pogosto uporabljajo pri delu z otroki?
3. Kako in na kakšen način se lutke najbolj uporabljajo?
4. Pri katerem oziroma kakšnem načinu dela se lutka največkrat uporablja?
5. Katera vrsta lutk se pri otrocih prvega starostnega obdobja najbolj pogosto uporablja?
6. Se kurikularne tematike lažje predstavijo otrokom z lutkami?
7. Kakšen pomen ima lutka v prvem starostnem obdobju?
8. Se otrok lutki lažje zaupa?
9. Je predstavitev lutke pomemben faktor otrokovega zaupanja vanjo?
10. Kaj otrok s pomočjo lutke najbolj razvija?

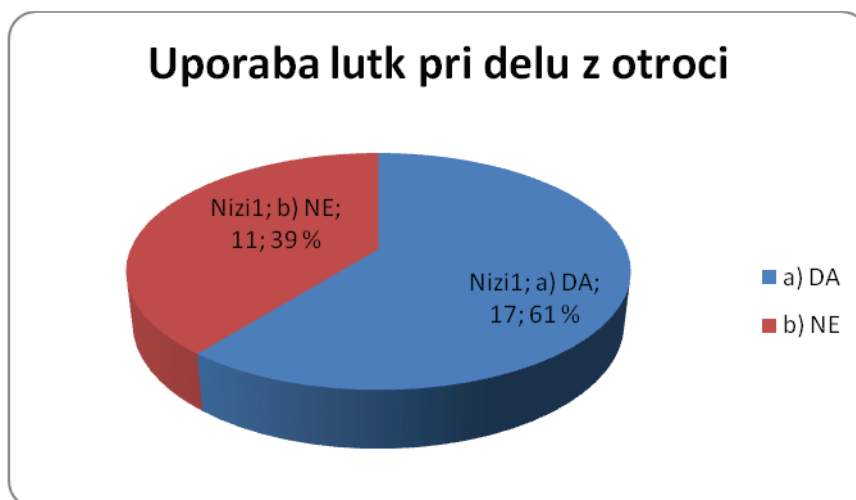
11. Se lutkovne predstave odvijajo za otroke prvega starostnega obdobja?
  12. Kolikšna je otrokova koncentracija v prvem starostnem obdobju?
  13. Ali vrtci uporabljajo lutkovne koticke?
  14. Ali otroci lutkovne koticke uporabljajo?
  15. Izdelujete lutke tudi sami?
  16. Uporabljate lutke ljubljenske?
1. *Menite, da so lutke v Vašem vrtcu dovolj in primerno zastopane ter so pomemben vzgojno-didaktičen pripomoček?*

Grafikon 1: So lutke dovolj zastopane vzgojno-didaktičen pripomoček?

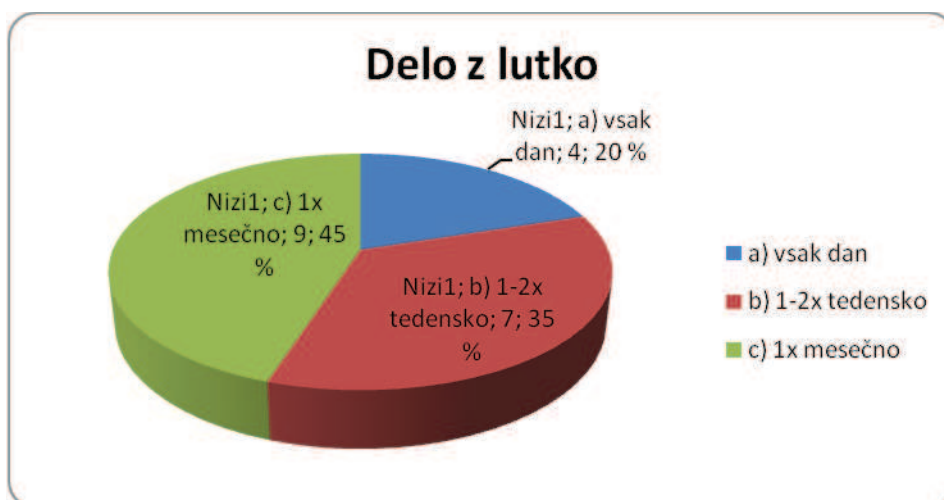
Ugotovitve: Iz grafa je razvidno, da več kot polovica (68 %) vzgojiteljic/vzgojiteljev meni, da so lutke dovolj zastopane vzgojno-didaktičen pripomoček, medtem ko jih 22 % meni, da so lutke občasno dovolj zastopane, 10 % pa, da so lutke premalo zastopane.

2. Menite, da pri Vašem delu lutke dovolj uporabljate?

Grafikon 2: Uporaba lutk pri delu z otroki

Ugotovitve: Iz grafa je razvidno, da vzgojitelji vrtcev menijo, da se pri njihovem delu dovolj ukvarjajo z lutko. Kar 61 % jih je odgovorilo z da, ostali menijo, da se z lutko ukvarjajo veliko premalo (39 %).

Grafikon 3: Delo z lutko

Rezultati: Podvprašanje zgornjega odgovora se je glasilo, koliko časa namenijo delu z lutko. In odgovorili so, da se največ (45 %) vzgojiteljev posveča delu z lutkami le enkrat mesečno, malo manj (35 %) pa enkrat do dvakrat tedensko, vsak dan pa se z lutko ukvarja le malo (20 %) vzgojiteljev.

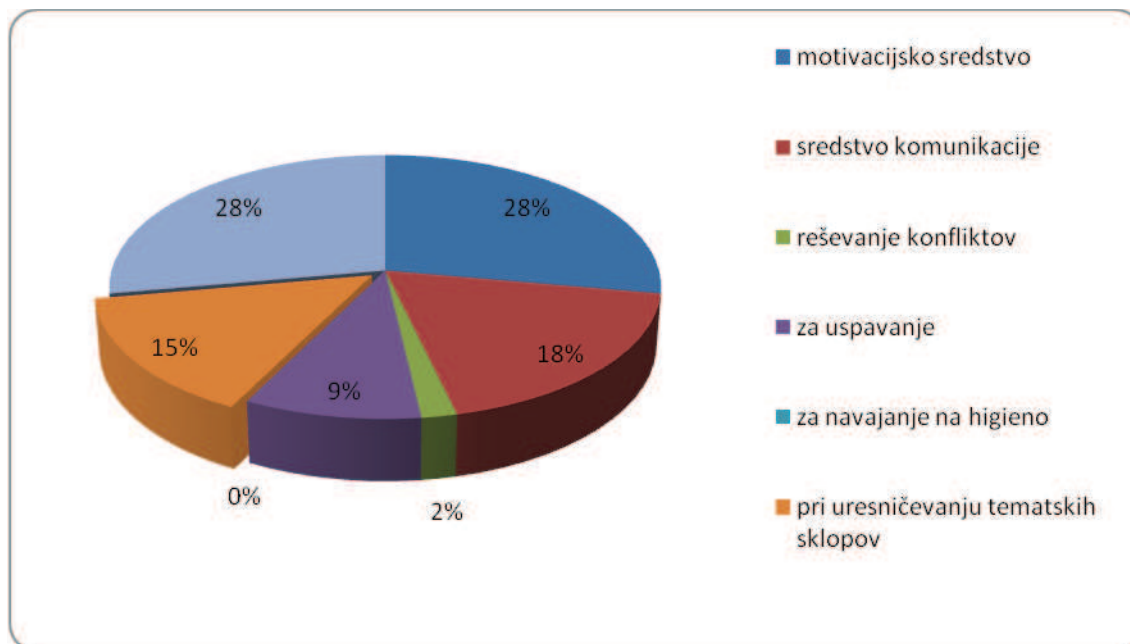
3. Na kakšne načine oziroma kje lutko najbolj uporabljate?

Odprto vprašanje: Način dela z lutko.

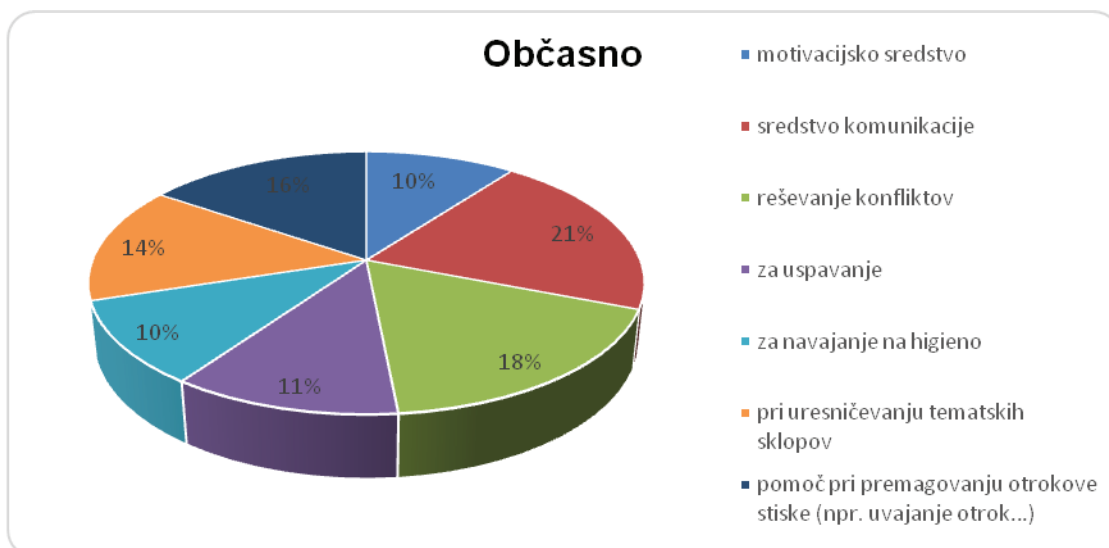
Največ vzgojiteljev obeh anketiranih vrtcev je odgovarjalo, da lutko najpogosteje uporabljajo v komunikaciji z otroki, sledila je motivacija otrok in lutkovne igre/predstave. Malo manj pa jih lutko uporablja za učenje pesmic/bibarij, pripovedovanje zgodb, prijateljski krog, pri bralni znački ...

4. V kakšen namen lutko najpogosteje uporabljate? (označite z X)

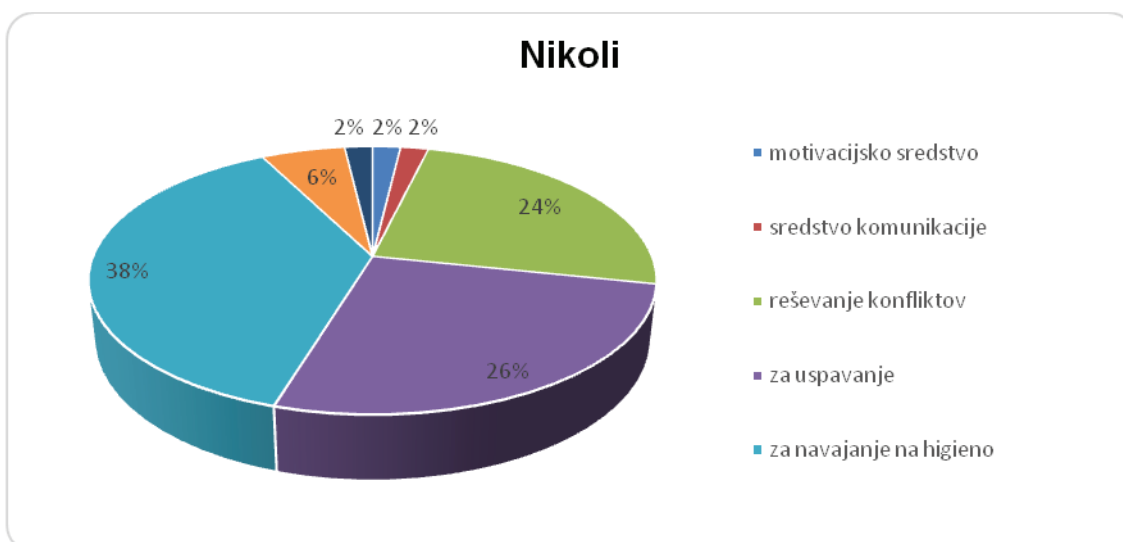
Pri Grafu številka 4 smo zaradi posebnosti zaprtega tipa vprašanja naredili tri grafe, iz katerih je vidno, s katerim namenom vzgojitelji najpogosteje poprimajo lutke. Na voljo so imeli 7 trditev, ki so jih označili po pogostosti uporabe lutke, in sicer: pogosto, občasno ali nikoli.

Grafikon 4: Namen uporabe lutke – Pogosto

Grafikon 5: Namen uporabe lutke – Občasno

Grafikon 6: Namen uporabe lutke – Nikoli

Rezultati: Iz vseh treh grafov je razvidno, da vzgojitelji pogosto največkrat posežejo po lutki pri pomoči premagovanju stisk (28 %), kot motivacijsko sredstvo (28 %) in kot sredstvo pri komunikaciji (18 %), sledijo si še pri uresničevanju tematskih sklopov (15 %), pri uspavanju (9 %), pri reševanju konfliktov (2 %) in na koncu pri navajanju na higieno (0 %). Občasno po lutki posežejo kot sredstvo komunikacije (21 %), kot sredstvo pri reševanju konfliktov (18 %) ali kot pomoč pri premagovanju otrokovih stisk (16 %), sledijo si še pri uresničevanju tematskih sklopov (14 %), pri uspavanju (11 %), pri navajanju na higieno (10 %) in kot motivacijsko sredstvo (10 %). Nikoli pa po lutki ne posežejo pri: navajanju na higieno (38 %), pri uspavanju (26 %), pri reševanju konfliktov (24 %), sledijo še uresničevanje tematskih sklopov (6 %),

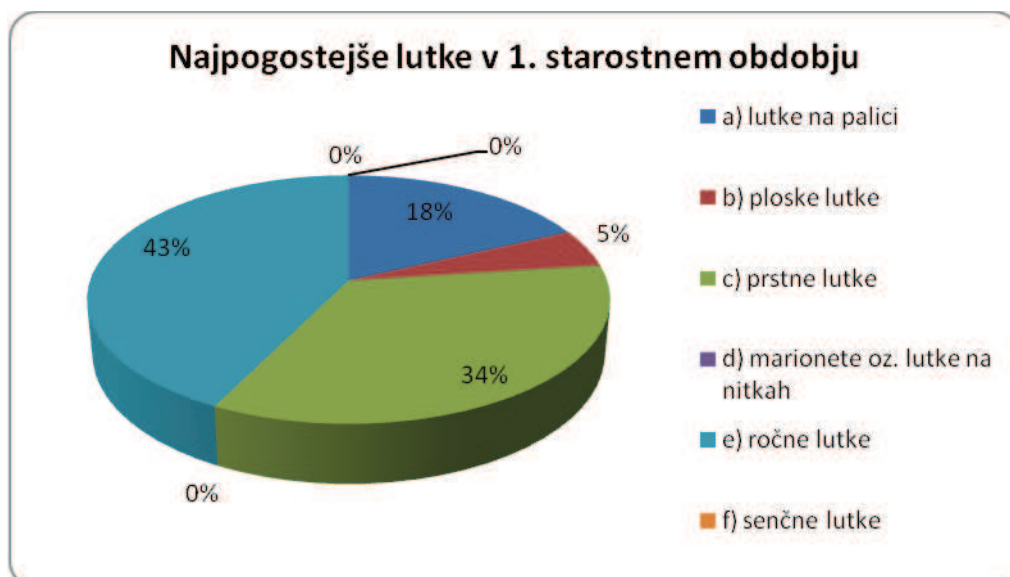
sredstvo komunikacije (2 %), motivacijsko sredstvo (2 %) in pomoč pri premagovanju otrokovih stisk (2 %).

4.1. Če lutko uporabljate pri premagovanju otrokove stiske med uvajanjem, prosim napišite, na kakšen način oz. kako jo uporabljate?

Odrpito vprašanje: Nekaj od zanimivih odgovorov je bilo:

- Lutka se z njim pogovarja, ga boža, mu poje.
- Lutka otroka spodbuja, ga potolaži, mu poje.
- Prstne igrice, bibarije.
- Skupaj raziskujeta, spoznavata nove prijatelje
- Lutka mu med cartanjem ali previjanju poje bibarije

5. Katere vrste lutk najpogosteje uporabljate v 1. starostnem obdobju?

Grafikon 7: Najpogostejše lutke v prvem starostnem obdobju

Rezultati: Iz grafa je razvidno, da vzgojiteljice v prvem starostnem obdobju največkrat uporabljajo ročne lutke (43 %), nato jim sledijo prstne lutke (34 %), lutke na palici (18 %) ter ploske lutke (5 %). Lutke, ki jih ne uporabljajo (0 %), pa so marionete oz. lutke na nitkah, senčne lutke in mimične lutke.

6. Menite, da otrokom v prvem starostnem obdobju lažje predstavimo tematike, ki jih obravnavamo z lutko?

Grafikon 8: Predstavitev tematike v prvem starostnem obdobju z lutko

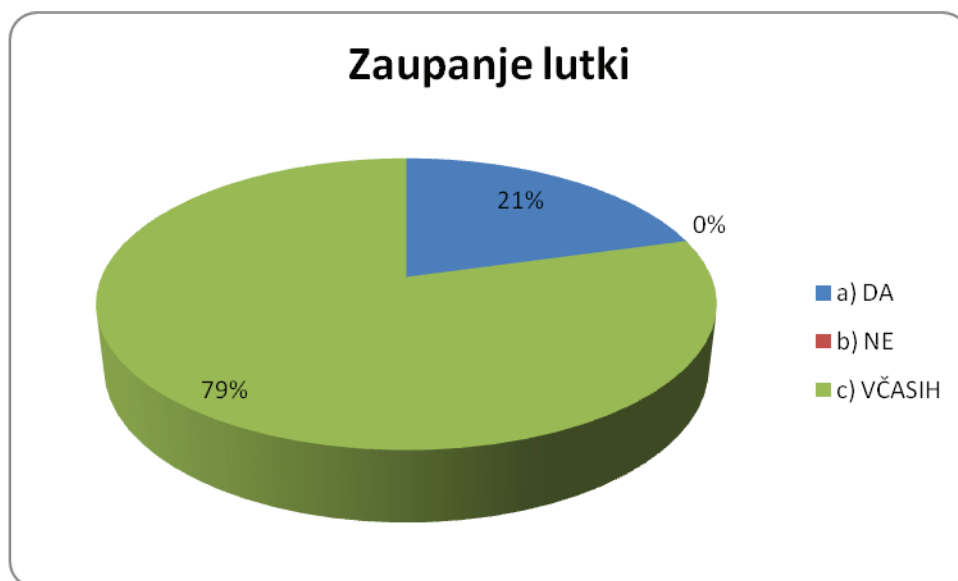
Rezultati: Iz grafa je razvidno, da večina anketiranih meni, da je predstavitev tematike lažja z lutko (97 %), le 3 % jih meni, da ni. En anketirani je bil neopredeljen.

7. Kakšen pomen ima lutka po Vašem mnenju za otroka v prvi starostni skupini?

Odprto vprašanje: Nekaj od zanimivih odgovorov:

- Otrok lažje premaga stisko, lažje se odpre, sprosti.
- Krepi osebostni razvoj, stimulira čute, lažje izražanje čustev, spodbuja medsebojne interakcije.
- Socialni, kognitivni in čustven razvoj.
- Je prijatelj zaupnik.
- Je aktiven, razvija domišljijo, daje občutek varnosti, motivira k poslušanju.
- Razvija koncentracijo, motivira k hitrejšemu govoru, opogumlja.

8. Menite, da otrok lutki lažje zaupa svoja čustva, kot bi jih zaupal Vam?

Grafikon 9: Zaupanje lutki

Rezultati: Anketirani vzgojitelji menijo, da se otrok včasih raje zateče k lutki po zaupanje (79 %). Nekaj pa jih meni, da otrok zagotovo lažje zaupa lutki kot njim (21 %). Nihče ne meni, da se otrok ne zateče k lutki po zaupanje. Dva anketiranca sta bila neopredeljena.

8.1 Imate mogoče kakšen osebni primer?

Odprto vprašanje: Dobila sem le dva odgovora.

- 1. odgovor: Ena deklica gre lažje iz materinega naročja, medtem ko se druga ustraši in gre težje.
- 2. odgovor: Lutko stiskajo k sebi dlje časa, jo dlje časa uporabljajo, jo nosijo sem ter tja po igralnici, jo imajo k počitku.

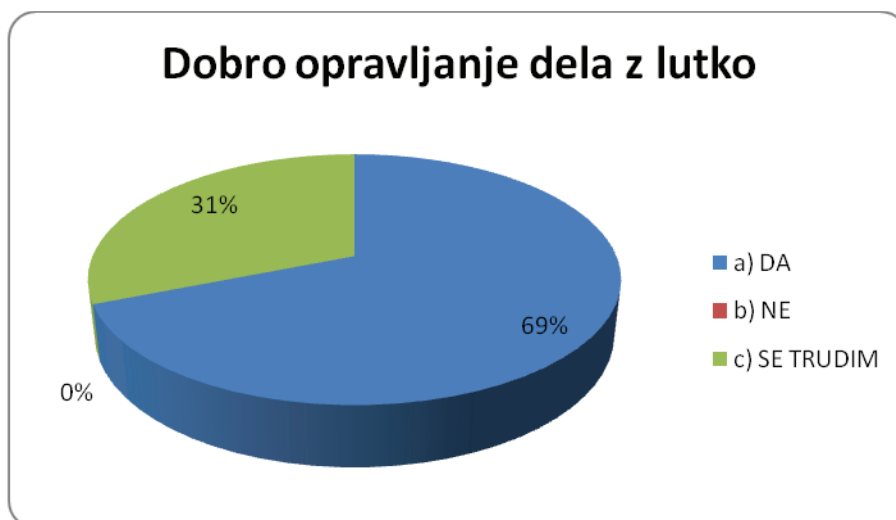
9. Menite, da je pomembno, kako vzgojiteljica/vzgojitelj predstavi lutkin karakter oz. kako predstavi lutko otroku, da se mu le-ta odpre in zaupa?

Grafikon 10: Predstavitev lutkinega karakterja

Rezultati: Vsi anketiranci (100 %) menijo, da je pomembna predstavitev lutkinega karakterja otrokom.

9.1. Menite, da dobro opravljate delo z lutko?

Grafikon 11: Delo z lutko

Rezultati: Anketirani vzgojitelji menijo, da dovolj dobro uporabljajo lutko pri svojem delu (69 %), nekaj jih meni, da se trudijo (31 %), nihče pa ne misli, da dela z lutko ne opravlja dobro.

10. Kaj po Vašem mnenju otrok z lutko najbolj razvija?

Odprto vprašanje:

Najbolj od vseh prevladujejo odgovori: govor, izražanje čustev, socializacijo, samozavest, domišljijo. Sledijo jim še: koncentracija, občutek povezanosti, rokovanje z lutko, ustvarjalnost, zaupanje ...

11. Pripravite otrokom kakšne lutkovne predstave v prvem starostnem obdobju?

Grafikon 12: Lutkovne predstave

Rezultati: Polovica anketiranih vzgojiteljev (50 %) redno pripravi otrokom prvega starostnega obdobja kakšno lutkovno predstavo, polovica (50 %) pa občasno. Nihče ni izjavil, da otrokom ne pripravljajo nobenih lutkovnih predstav.

11.1. Kakšne so najpogostejše reakcije otrok prvega starostnega obdobja pri predstavi?

Odprto vprašanje:

Anketirani vzgojitelji so odgovarjali zelo različno. Reakcije ob predstavi so smeh, ploskanje, solze, navdušenje, veselje, komunikacija, zanimanje, želja po dotiku, strah ...

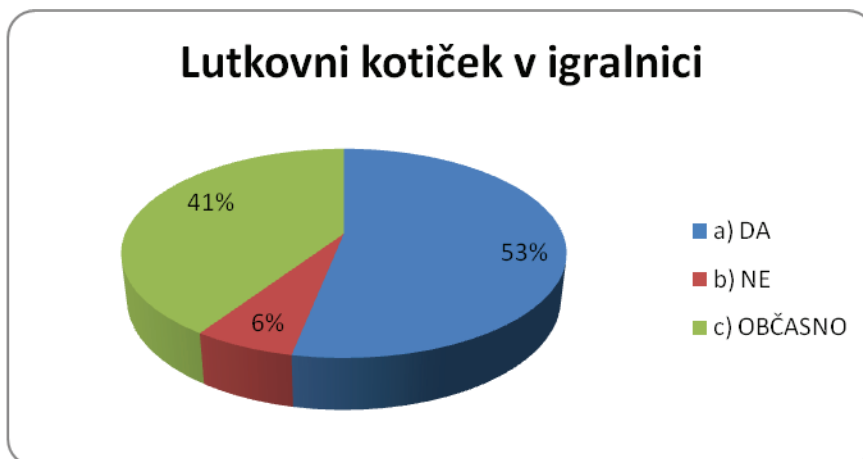
12. Koliko časa po Vašem mnenju so otroci prvega starostnega obdobja sposobni držati koncentracijo in spremljati lutkovno predstavo? _____ min.

Grafikon 13: Sposobnost koncentracije otrok med ogledom lutkovne predstave?

Rezultati: Vzgojitelji menijo, da otrokova koncentracija pri ogledu lutkovne predstave traja nekje od 10 minut (37 %) do 15 minut (35 %). Sledijo jim še odgovori 5 minut (19 %), 20 minut (7 %) in 30 minut (2 %).

13. Imajo Vaši otroci lutkovni kotichek v igralnici?

Grafikon 14: Lutkovni kotichek

Rezultati: Iz grafa je razvidno, da ima večina vzgojiteljev v igralnici lutkovni kotichek (53 %) v prvem starostnem obdobju. Občasno ga postavi (41 %) vzgojiteljev, nekaj igralnic (6 %) pa lutkovnega koticčka sploh nima.

14. Ali otroci lutkovni kotiček uporabljajo? Se v njem igrajo spontano?

Grafikon 15: Uporaba lutkovnega kotička

Rezultati: Večina otrok (97 %) lutkovni kotiček uporablja in se v njem igra spontano, le malo (3 %) otrok se v lutkovnem kotičku ne igra.

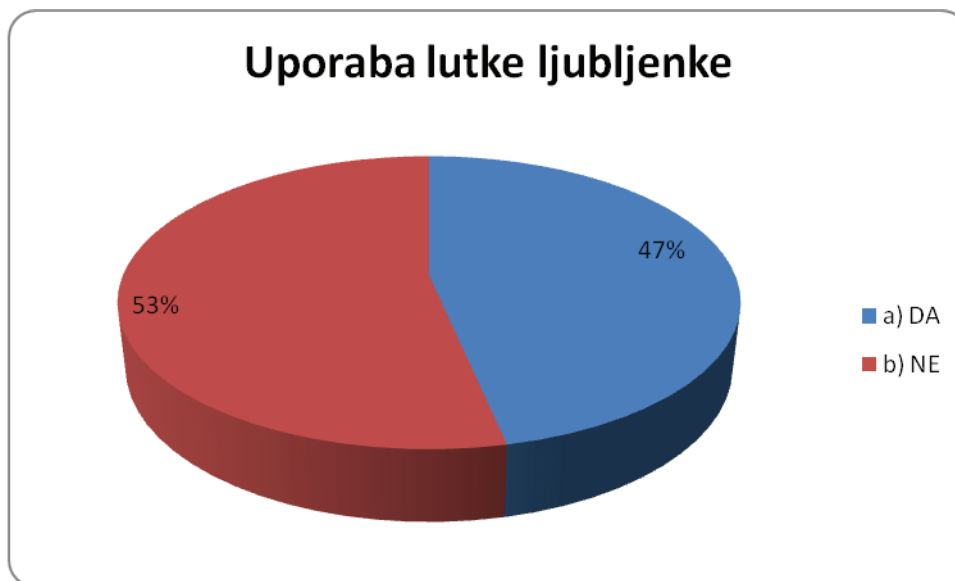
15. Ali Vaši otroci lutke izdelujejo tudi sami? (Z Vašo pomočjo.)

Grafikon 16: Izdelava lutk

Rezultati: Iz grafa je razvidno, da večina otrok lutke izdeluje tudi sama (94 %), nekaj malega otrok pa lutk sploh ne izdeluje (6 %).

16. Ali imate v skupini lutko ljubljenko?

Grafikon 17: Uporaba lutke ljubljenske

Rezultati: Iz grafa je razvidno, da lutka ljubljenska še ni tako priljubljena, saj jo uporablja le nekaj anketirancev (47 %), lutke ljubljenske večina ne uporablja (53 %).

17. Kako in na kakšen način vpliva lutka ljubljenska na otroke? Kako je postala lutka ljubljenska?

Odprto vprašanje: Nekaj zanimivih odgovorov.

- Lutka ljubljenska je postala preko domačega branja, knjižni nahrbtnik – Skokec kenguru, z njim prebirajo knjige in se enkrat tedensko izmenjava
- Lutka medvedek, ki jih spremlja ob branju knjig, potuje skupaj s knjižnim nahrbtnikom tudi domov.
- Medvedek Zdravko: pomaga pri tolažbi otrok, pri motivaciji, pri vsakdanji igri.
- Krokodil Muri Mir: pripelje voziček s hrano, pove jedilnik, spodbuja otroke, otrokom kaj vzame, če so nemirni, pesmica o njem.

9.2.2 Evalvacija anketnega vprašalnika

Z izvedbo anketnega vprašalnika smo se odločili, da bomo dobljene rezultate ankete lahko primerjali s svojo raziskavo. Zanimalo nas je, kako delo z lutko doživljajo vzgojiteljice drugje po vrtcih in ali uporabljajo lutke v prvi starostni skupini, katere lutke uporabljajo, kdaj, katera področja z njimi razvijajo itd. Skratka, zanimalo nas je njihovo mnenje.

Ugotovili smo, da se vzgojiteljice v prvih starostnih skupinah presenetljivo veliko ukvarjajo z lutkami in da imajo prav tako o lutkah pozitivna mnenja. Eno od vprašanj, ki nas je zelo presenetilo, je bilo, katere lutke najpogosteje uporabljajo. In zelo nas je presenetil podatek, da mimičnih lutk ne uporablja nobena vzgojiteljica med vprašanimi. Mimična lutka se je v naši raziskavi namreč obnesla kot zelo zaželena vrsta lutke in otroci so jo imeli radi.

Tudi podatek o pogostosti uporabe lutk pri premagovanju otrokovih stisk in uporabi lutk pri uresničevanju tematskih sklopov nas je malce presenetil. Tukaj smo pričakovali, da vzgojiteljice večkrat poprimajo po lutkah v ta namen. Konec koncev je to eno najbolj pomembnih vprašanj naše raziskave, kjer so se lutke izkazale kot zelo uspešne pri premagovanju le-teh.

Izid vseh drugih vprašanj je bil nekako pričakovan in nas odgovori niso presenetila.

Skratka, enako kot mi, tudi druge vzgojiteljice menijo, da je lutka pomembna pri otrokovem razvoju in da si lahko z njo ogromno pomagamo. Največkrat se uporabljajo v motivacijske namene ali kot sredstvo komunikacije, čeprav smo sami ugotovili, da lutka nima meja in se lahko uporablja na vseh področjih.

Kljub temu, da do večjih odstopanj naše raziskave in anketnega vprašalnika ni bilo, je bilo zanimivo videti videnje drugih vzgojiteljic do dela z lutkami.

10 UGOTOVITVE

Med pisanjem diplomske naloge z naslovom Lutke v jaslicah in primerih ter s praktičnim vključevanjem lutk v skupino smo ugotovili, da otroci potrebujejo nekoga, ki jim na zanje zanimiv način prenaša znanje ter jih motivira na drugačen način. Otroci potrebujejo magično bitje, na katerega se lahko zanesejo, mu zaupajo, se z njim igrajo, se z njim potolažijo. Nekoga, ki jih spodbuja pri njihovem delu in nekoga, ki jih že od začetka njihovega bivanja v vrtcu spremlja. Zato toplo priporočamo in svetujemo uporabo lutk v prvi starostni skupini otrok že vse od njihovega uvajanja dalje. Otrokom so te prinesle veliko tolažbe, veselja, zadovoljstva, kljub temu, da so se jih nekateri na začetku bali ali jih niso takoj sprejeli. Na koncu so se vsi udeleževali njihovih animacij in jih imeli radi do njihovega odhoda. Tako smo se v centru Vesela hiša dogovorili, da je pomembno, da lutko uporabljamo vsak dan pri našem delu. Tako, da otroke vsak dan v vrtec sprejme lutka in nato sodeluje pri vzgojno-izobraževalnem procesu skozi celoten delovni dan. Lutke bodo ostale naše pomočnice, saj so se v naši raziskavi resnično izkazale.

11 SKLEP

»Pri otrocih ni majhnih korakov. Vse, kar storijo in naredijo, so velike stvari. Predvsem srca imajo večja kot mi – odrasli. Vanje spravijo vse, kar vidijo in vse, česar se zavedajo – tudi majhen kamenček, ki so ga opazili na cesti, listek z drevesa, poljubček kar – tako, mravljico ali črička, predvsem pa vse ljudi, ki so okoli njih ...« (Pearl S. Buck).

Otroci so resnično nepopisan list papirja, v katerega mi – odrasli pišemo zgodbe. Skušamo jih vzgojiti in naučiti, kar se da najbolje, a včasih nam to ne uspeva najbolje. Zato nam lahko tukaj priskočijo na pomoč lutke, pri katerih je znano, da beseda, ki jo izreče lutka, bolj zaleže kot beseda staršev ali vzgojitelja. Če nikomur ne uspe prodreti v otrokovo notranjost, se navadno to posreči lutki.

Lutke so za otroke zelo privlačne in zanimive, saj so le-te nežne, vredne zaupanja, igrive ter posebno čutne. Imajo nekakšno posebno moč in energijo, ki jo premorejo le one. So magična bitja, ki otroke očarajo ter ga popeljejo v magični svet brezmejne domišljije.

To čarobno otrokovo prijateljico smo raziskovali skozi pisanje diplomske naloge.

V diplomski nalogi smo s pomočjo različne strokovne literature domačih ter tujih avtorjev predstavili uvajanje otrok v vrtec, kaj in kdo je lutka ter vpliv lutke na otroke v prvi starostni skupini. Nekaj besed je teklo o vrstah lutke, otrokovi igri in vključevanju lutk v kurikulum ter lutkovni predstavi za naše najmlajše. Tako v teoretičnem kot v praktičnem delu smo poskušali lutke uvesti pri otrocih prve starostne skupine in le-to raziskovati na vzgojno-izobraževalnem področju. Kako lutka vpliva na otroke prve starostne skupine od uvajanja otrok pa vse do vsakodnevnega delovanja z lutko.

Ciljem, ki smo si jih zastavili v diplomski nalogi, smo sledili skozi dejavnosti v skupini otrok prvega starostnega obdobja. Prvi cilj, ki smo si ga zastavili, je strmeli k hitrejšemu sprejemu vrtca otroka z lutko, ki je prišel na uvajanje. Z drugim ciljem smo želeli v skupino s pomočjo lutke privedi otroke k sodelovanju pri kurikularnih vsebinah ob tem pa v skupino prinesli umirjenost, harmoničnost skupine, večjo koncentracijo in željo po sodelovanju. S tretjim ciljem smo želeli doseči, da otroci po lutkah posežejo sami in med njihovo prosto igro ugotoviti njihova čustva. Pri četrtem cilju pa nas je zanimalo, ali so otroci prve starostne skupine zmožni ogleda lutkovne predstave in od nje kaj odnesti – jim vzbuditi čustva.

Ob vseh dejavnostih, ki smo jih v sklopu raziskave naredili, so nas spremljale lutke, ki so naravnost očarale otroke in vse navzoče. Otrokom so pomagale pri težavah, v katerih so se znašli v času uvajanja v vrtec, pripomogle so pri sodelovanju

vseh otrok med izvajanjem kurikularnih vsebin in pomagale otrokom pri izražanju njihovih občutkov.

Menimo, da je zanimanje za vključevanje lutk v delu z otroki v velikem porastu, saj so njene prednosti več kot očitne. V skupino otrok vnaša sproščenost in otroke spodbuja pri različnih opravilih.

Med pisanjem diplomske naloge in v sklopu raziskave smo ugotovili, da je lutka v veliko pomoč pri premagovanju otrokovih stisk, s katerimi se sooča med uvajanjem, daje otrokom motivacijo po učenju in v njih vzbudi zanimanje za delo. V otrocih pa ob spontani igri ali zaigrani igri vzbuja različna čustva in občutke.

Z ugotovljenim in napisanim lahko potrdimo prvo hipotezo, ki se glasi:

H1: s pomočjo lutke lahko malčku olajšamo separacijski stres v obdobju uvajanja.

Lutka je torej veliko pripomogla malčkom v obdobju uvajanja. Nekateri otroci je na začetku niso sprejeli najbolje, so se je bali, a čez čas so jo spustili v svojo bližino. Lutka je otrokom pomagala pri hranjenju, spanju, pri lažšanju agresije do drugih otrok ali vzgojitelja, med igro in prav tako tudi ob odhodu staršev. Pri vsakem od otrok je nekje veliko pripomogla. Seveda brez solz v prvem uvajalnem tednu ni šlo, a lahko rečemo, da je pripomogla toliko, da so separacijski stres prej premagali in le-tega skrajšali za približno dober teden.

Ker so bili otroci zaradi stalnih uvajanj skozi celotno šolsko leto raztreseni, živahni, ne zainteresirani in ne koncentrirani, smo želeli, da bi s pomočjo lutke začeli sodelovati pri kurikularnih vsebinah. Da bi se otroci umirili in da bi začeli delovati kot skupina.

S praktičnimi dejstvi lahko prav tako potrdimo tudi drugo hipotezo:

H2: S pomočjo lutke lažje uvajamo kurikularne vsebine oz. naloge v prvi starostni skupini.

Ob stalni prisotnosti malčkov, ki so se uvajali, je bila skupina malo prepuščena sama sebi. Otroke je razburjal jok otrok in stalna prisotnost staršev uvajalnih otrok. Otroci niso sledili dnevni načrtu. Ob uvedbi lutke pa smo to obrnili na glavo. Lutka je v otrocih vzbujala zanimanje in kar čakali so, kaj bo ta zopet storila, kaj jim bo povedala. Kmalu so začeli lepo slediti kurikularnim vsebinam, se pomirili, lutko ubogali se od nje učili. Skupinica je postala zelo lepo vodljiva in umirjena. Kljub temu, da otroci prve starostne skupine nimajo dolge koncentracije in se raje igrajo individualno, smo videli velik napredek v skupini.

Ker so lutke ob uvedbi le ležale v igralnici po tleh, saj otroci niso vedeli, kaj z njimi početi, nas je zanimalo, ali si bodo otroci lutke sedaj, ko si jih spoznali, vzeli sami in se z njimi spontano igrali. Z lutkami so se po tem večkrat zaigrali.

Tako lahko tudi to hipotezo potrdimo:

H3: V spontani igri z lutko otrok posreduje svoja čustva in občutke, na katere lahko pozoren vzgojitelj ustrezno reagira.

Otroci so ob uvedbi lutk v naš vsakdanjik lutko večkrat vzeli v roke. Z njimi so se spogledovali, jih stiskali v naročje, se ujezili, z njimi so plesali po igralnici, si jih natikali na roke in se z njimi pogovarjali. Ob njihovi igri smo opazili določena čustva, kot so veselje, željo po stisku, jezo, željo po glasbi ... Kljub temu pa menimo, da bomo s časom iz njihove igre ugotovila več, saj menimo, da se skozi prakso učimo celo življenje in ob tem tudi marsikaj novega spoznamo.

Prav tako smo otrokom priredili lutkovno predstavo, kjer smo ugotavljali, ali lahko naši najmlajši zdržijo lutkovno predstavo oziroma ali jo lahko pri miru opazujejo in ob njej doživljajo določena čustva ali občutke.

Tudi četrto hipotezo smo potrdili:

H4: S prisotnostjo udeležbo otroka prve starostne skupine kot gledalca na lutkovni predstavi, mu omogočimo prvi stik z umetnostjo in v njem vzbudimo prijetna čustva in občutke.

Otroci so si ogledali dve predstavi, ki sta bili izvedeni v povsem drugačnih okoliščinah. Prva predstava je bila izvedena zunaj, kjer so bili združeni vsi otroci vrtca. Predstava je bila neuspešna in otroci od nje niso odnesli ničesar, saj ji niso sledili. Bolj so bila zanimiva igrala izven vrtca. Naslednja predstava, po kateri tudi potrjujemo to hipotezo, pa je bila izvedena v igralnici prve starostne skupine z lutkami, ki so jih že dobro poznali. Otroci so ob koncu predstave želeli objeti lutko v znak prijateljstva in so jo objemali še nekaj dni po predstavi. Na njihovih obrazih smo videli veselje, začudenost, onemelost in žalost.

Čeprav smo svojo raziskavo v celoti potrdili, pa želimo opozoriti na eno pomanjkljivost, ki omejuje veljavnost in posplošenost rezultatov. Na tem mestu je to stalna rotacija otrok v skupini. Za izvedbo projekta (*Lutka v jaslicah*) smo potrebovali celotno šolsko leto in v tem času smo ves čas pridobivali nove otroke na uvajanje, ki so prišli v vrtec le za kratek čas ali pa so stari otroci odšli v starejšo skupino, takoj ko so dopolnili dve leti. Zato sklepamo, da bi mogoče ob bolj stalni skupini otrok lahko pridobili drugačne rezultate.

V skladu s temi ugotovitvami sklepamo, da je vključitev lutk v jaslično skupino otrok izredna pridobitev tako za otroke kot tudi za strokovne delavce vrtca. Pri tem menim, da lahko lutka pri otroku vzbudi večjo motivacijo, kot bi to bilo pri vzgojitelju. Lutka doprinese tudi h gradnji kakovostnega odnosa med vzgojiteljem in otrok, in sicer

na zabaven način, ki kljub temu pomaga zagotoviti varen prostor, otroka opogumlja in ga spodbuja.

S to raziskavo oziroma to diplomsko nalogo smo pridobili ogromno novih izkušenj in potrdili tiste, ki smo jih pridobivali preko dolgoletnega dela. Prepričani smo, da nam bodo te izkušnje prišle prav tudi v našem nadaljnjem delu z otroci.

VIRI IN LITERATURA

- Ambrož, S. (2005). Uvajanje otroka v vrtec. *Vzgojiteljica*, 3, str. 9–10.
- Bastašič, Z. (1988). *Lutka ima i srce i pamet*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bitenc, D. (2008). *Prvi dnevi v vrtcu*. Pridobljeno dne, 11. 6. 2014 s <http://www.bibaleze.si/clanek/malcek/prvi-dnevi-v-vrtcu.html>
- Cvetko, I. (2010). *Veliko malo prstno gledališče*. Radovljica: Didakta.
- Down, S. (2005). *Thoughts on Puppetry for the very young*. Bernier, M. in O'Hare, J. (2005). *Puppetry in education and Therapy. Unlocking Doors to the Mind and Hearth*. Bloomington. Indiana. Authorshause.
- Ferjančič, J. (2001). *Otrok je knjiga, iz katere beremo in v katero bi morali pisati*. Nova Gorica: Vrtec, 2001
- Kaj je dobra igrača. Pridobljeno dne: 5. 6. 2014 s <http://www.ristanc.si/index.php/kaj-je-dobra-igraca>
- Kaj je dobra igrača. Pridobljeno dne: 5. 6. 2014 s <http://babybook.si/dojencek/igre-z-dojenckom/katere-so-primerne-igrace-po-starosti/kaj-je-dobra-igraca.html>
- Koršec, H. in Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2006). *Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces*. Borota, B., Geršak, H., Korošec, H. in Majaron, E. (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper, str. 103–138.
- Lepičnik Vodopivec, J. (1996). *Med vzgojitelji in starši ni mogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
- Majaron, E. (2000). »Lutka-idealna povezava didaktičnih smotrov«. *Lutka*, št. 56, str. 33–35.
- Majaron, E. (2011). *Kaj je dobra igrača*. Pridobljeno: 19. 8. 2014 s www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-didakticni-smotri.doc
- Marjanovič-Umek, L. in Fekonja-Peklaj, U. (2008). *Sodoben vrtec: Možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Marjanovič-Umek, L. in Zupančič M. (2001). *Psihologija otroške igre: Od rojstva do vstopa v šolo*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič-Umek, L. (2001). *Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulu za vrtce*. Ljubljana: Obzorja
- Marjanovič-Umek, L. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstveni inštitut.
- Močnik, B (2012). *Lutka. Ljubljenka v vrtcu*. Diplomski naloga. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.

- Ministrstvo za šolstvo in šport. Urad republike Slovenije. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport in zavod republike Slovenije.
- Mlakar, P. (2012). *Uvajanje v vrtec da, a ne predolgo: Največ težav povzročajo matere, ki se nočejo ločiti od otrok*. Pridobljeno: 22. 10. 2014 s <https://www.dnevnik.si/slovenija/1042385547>
- Praper, P. (1995). *Tako majhen, pa že nervozen? Predsodki in resnice o nervozi pri otroku*. Nova Gorica: Educa.
- Senica, M. (1998). *Majhni – a res?* Slovenj Gradec: Karo studio
- Sitar, J. (2001). *Zgodbe za lutke in prste*. Ljubljana: DZS.
- Sitar, J. (2008). *Lutkovna umetnost v okviru kulturne vzgoje*. Kultura in umetnost v izobraževanju-popotnica 21. Stoletja. Ljubljana: Pedagoški institut.
- Starša naj najprej razčistita s svojimi čustvi*. Pridobljeno: 25. 9. 2014 s <http://www.24ur.com/novice/slovenija/uvajanje-v-vrtec.html>
- Šinko, S. (2008). Vloga lutkovnega gledališča pri kulturni vzgoji otrok. *Revija za elementarno izobraževanje*, št. 3/4, 131–138.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Varl, B. (1997). *Moje lutke 1–5*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1998). *Igrajmo se z lutkami*. Ljubljana: Mohorjeva družba.
- Varijači, B. (2007). *Prvič v vrtec*. Ljubljana: Otroci D. o. o., Založništvo In
- Vogelnikova, M. (1958). *Ročne lutke*. Ljubljana. Mladinska knjiga.
- Urancar, K. (2011). *Kako otroku olajšati prihod v vrtec*. Pridobljeno: 11. 6. 2014 s <http://babybook.si/otrok/varstvo-otroka/uvajanje-v-vrtec/kako-otroku-olajšati-prihod-v-vrtec.html#>
- Zorec, D. (2010). *Preproste lutke iz domače delavnice*. Grosuplje: Knjigica, s.p.
- Zavod Republike Slovenije za šolstvo v sodelovanju s Komisijo za oceno igrač pri Odboru za razvoj družbenega varstva otrok Slovenije. (1991). *Dobra igrača*. Ljubljana: Domus.

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

LUTKA V JASLICAH

Spoštovani!

Sem absolventka Pedagoške fakultete v Kopru, smer Predšolska vzgoja. Pripravljam diplomsko delo z naslovom Lutka v jaslicah, kjer bi mi prišla prav Vaša pomoč. Pred Vami je anketni vprašalnik, ki je sestavljen izključno za raziskovalne namene tega diplomskega dela. Prosim, da ga pozorno preberete in izpolnite po Vaših najboljših močeh. Za Vaše sodelovanje se Vam že vnaprej lepo zahvaljujem.

Barbara Maček

---

1. Menite, da so lutke v Vašem vrtcu dovolj in primerno zastopane ter so pomemben vzgojno-didaktičen pripomoček?
  - a. DA
  - b. NE
  - c. OBČASNO

2. Menite, da pri Vašem delu lutke dovolj uporabljate?
  - a. DA, kako pogosto? (Obkrožite vaš odgovor.)
    - Vsak dan
    - 1-2x na teden
    - 1x na mesec
  - b. NE

3. Na kakšne načine oz. kje lutko najbolj uporabljate?

---

4. V kakšen namen lutko najpogosteje uporabljate? (označite z X)

Lutko uporabljam kot:	POGOSTO	OBČASNO	NIKOLI
motivacijsko sredstvo			
sredstvo komunikacije			
reševanje konfliktov			
za uspavanje			
za navajanje na higieno			
pri uresničevanju tematskih sklopov			
pomoč pri premagovanju otrokove stiske (npr. uvajanje otroka).			

4a. Če lutko uporabljate pri premagovanju otrokove stiske med uvajanjem, prosim napišite, na kakšen način jo uporabljate oz. kako lutko uporabljate?

---

5. Katere vrste lutk najpogosteje uporabljate v prvem starostnem obdobju?

- a. lutke na palici
- b. ploske lutke
- c. prstne lutke
- d. marionete oz. lutke na nitkah
- e. ročne lutke
- f. senčne lutke
- g. mimične lutke

6. Menite, da otrokom v prvem starostnem obdobju lažje predstavimo tematike, ki jih obravnavamo z lutko?

- a. DA
- b. NE

7. Kakšen pomen ima lutka po Vašem mnenju za otroka v prvi starostni skupini?

---

8. Menite, da otrok lutki lažje zaupa svoja čustva, kot bi jih zaupal Vam?

- a. DA
- b. NE
- c. VČASIH

➤ Imate mogoče kakšen osebni primer?

---

9. Menite, da je pomembno, kako vzgojiteljica/vzgojitelj predstavi lutkin karakter oz. kako predstavi lutko otroku, da se mu le-ta odpre in zaupa?

- a. DA
- b. NE

9a. Menite, da dobro opravljate delo z lutko?

- a. DA
- b. NE
- c. SE TRUDIM

10. Kaj po Vašem mnenju otrok z lutko najbolj razvija?

---

11. Pripravite otrokom kakšne lutkovne predstave v prvem starostnem obdobju?

- a. DA
- b. NE
- c. OBČASNO

11a. Kakšne so najpogostejše reakcije otrok prvega starostnega obdobja pri predstavi?

---

12. Koliko časa, po Vašem mnenju, so otroci 1. starostnega obdobja sposobni držati koncentracijo in spremljati lutkovno predstavo? ..... min.

13. Imajo Vaši otroci lutkovni kotichek v igralnici?

- a. DA
- b. NE
- c. OBČASNO

14. Ali otroci lutkovni kotichek uporabljajo? Se v njem igrajo spontano?

- a. DA
- b. NE

15. Ali Vaši otroci lutke izdelujejo tudi sami? (Z Vašo pomočjo.)

- a. DA
- b. NE

16. Ali imate v skupini lutko ljubljenko?

- a. DA
- b. NE

Če ste odgovorili z DA, prosim odgovorite še na zadnje vprašanje.

17. Kako in na kakšen način vpliva lutka ljubljenska na otroke? Kako je postala lutka ljubljenska? (Prosim napišite kakšen Vaš primer ali samo Vaše misli.)

Za sodelovanje se Vam še enkrat lepo zahvaljujem!

Približati sem se hotela otroku z besedami,
pa so šle pri enem ušesu noter in pri drugem ven.

Približati sem se hotela otroku s knjigami,
pa sem požela samo zmedene poglede.

Obupana sem se zazrla vase in zakričala:
kako naj se približam temu otroku!?

Tedaj mi je otrok zašepetal na uho:

Pridi, igray se z mano!

Priloga 2: Soglasje o uporabi otrokovih fotografij

Spoštovani starši!

Potrebujem Vašo pomoč. Namreč, skozi celotno leto, sem spremljala uporabo lutk v prvem in drugem starostnem obdobju, ter opazovala razlike le teh. Skozi leto sem dokumentirala (slikala) Vaše otroke in si zbrala dovolj materiala, da lahko z raziskavo nadaljujem. Seveda pa bo to verjetno samo, z Vašo odobritvijo, da lahko te slike uporabim v tej raziskavi. Vse slike, bodo izključno namenjene le tej raziskovalni nalogi, to Vam zagotavljam.

Zato dragi starši, spodaj napišite ime in priimek svojega otroka in obkrožite Vašo odločitev. Najlepša hvala za Vašo pomoč!

Barbara Maček

SE STRINJAM

SE NE STRINJAM

Z uporabo slikovnega materiala mojega otroka,
_____, ki gredo raziskovalnim namenom
Barbare Maček.

Podpis starša:

Priloga 3: Zgoščenska z video posnetki in slikami moje raziskave